

ACOLADA

6

REVISTĂ LUNARĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ

Apare sub egida Uniunii Scriitorilor din România

Editori: Societatea Literară Acolada și Editura Pleiade Satu Mare
nr. 6 (79) iunie 2014 (anul VIII) 24 pagini preț: 4 lei

Director general: Radu Ulmeanu ~ Director: Gheorghe Grigurcu

Zilele Acolada 9-10 iunie 2014:

Magda Ursache, Gheorghe Grigurcu, Radu Ulmeanu, Alexandru Petria, Liviu Antonesei

Gheorghe Grigurcu: *Cum stăm cu libertatea presei?*

Barbu Cioculescu:
Anton, alias Petru

Alex. Ștefănescu: *Un astmatic care sună în goarna triumfalismului*

Poezii de Ancelin Roseti
și Florina Isache

C.D. Zeletin: *Mâhniri de toamnă*

Paul Aretzu: *O scară a împlinirii*

Nicolae Prelipceanu: *Don Quijote și Sancho Panza*

Traian Băsescu și culmea justiției

Ce se întâmplă acum cu Traian Băsescu e încoronarea unei epoci care îi poartă numele. Prestidigitator cu marile valori ale țării – nu vom uita în veci debutul său extrem de promițător cu flota națională – își încheie acum cariera politică absolut briantă, în propria-i accepțiune, cu cea mai mizeră găinărie a unui apropiat, însuși fratele său.

Precum Dumnezeu la facerea lumii, când a zis să fie lumină și lumină s-a făcut, Traian Băsescu a zis să nu mai fie flotă, apoi a pocnit din degete și a șasea flotă comercială a lumii a dispărut fără urmă, de parcă nici n-ar fi existat.

Demiurgul chior s-a ales, de pe urma gestului, întemeietor în ceea ce îi privea propriul buzunar, cu câteva sute de milioane de dolari, conform dosarelor penale care bălesc încă pe la Parchet pentru o pretinsă – de Daniel Morar – imunitate. Sumă infimă dacă o raportezi la vasele evaporate, dar uriașă pentru conturile, încă modeste pe-atunci, ale marinelului.

A fost debutul strălucit în afaceri al fostului bișnițar cu blugi – potrivit propriei sale mărturisiri – ce agonisise deja până la revoluție un milion de dolari, cei despre care, în general, nu e bine să se pună vreo întrebare. Cariera odată începută, nu i-a fost greu proaspătului om politic să și-o ducă mai departe din succese în succese, ca să folosim o formulă familiară nu numai odraslei sale mai mici, dar și țării întregi, de la o vreme. Au urmat marile afaceri cu terenuri și case, lucru la îndemână unui primar cu milă și dragoste pentru propria-i înzestrare, asta ca să vorbim doar despre învârtelile la vedere, în care s-a descurcat de minune.

Ei bine, vorba fiind despre un atât de mare caracter, datorit cu nobile însușiri de onestitate și generozitate pentru poporul în mijlocul căruia a apărut – căci cunoaștem cu toții sloganul „Să trăiți bine!” cu care și-a câștigat mandatul pe 10 ani – avem toată libertatea să ne avântăm în cele mai îndrăznețe speculații, acum când fratele lui, de care se leapădă fără vreo remușcare văzându-l la ananghie, s-a văzut cetluit de chiar DNA-ul atât de drag sufletului bălesc.

Poate iubitul nostru președinte să spună vrute și nevrute despre neimplicarea domniei sale în afacerea cu clanul Bercea Mondial, după ce am văzut cu toții, pe multiple posturi TV, mărirea paftalei sau salbelor cu bani de aur cu care același clan a împodobit pieptul Primei Doamne, doar așa, în semn de aleasă cinstire, nicidecum cu vreun interes necurat. Poate să spună vrute și nevrute despre neimplicarea sa în justiție și de faptul că nu va da crezare decât variantei acesteia împotriva celei a frățiorului năpăstuit, că nu îl va crede nimeni. Poate să jure pe zece Biblii puse una peste alta că e cel mai curat la suflet dintre români, când dosarul Nana îl va apăsa pe umerii ce vor deveni atât de firavi, odată cu terminarea legendei mult invocatei imunități.

Cel mai cinstit dintre români va putea da în curând cu subsemnatul în fața aceleiași justiții cu atât drag invocate și va putea să-și confrunte propria variantă cu varianta acesteia. Bănuim că va fi între ele o distanță ca de la cer la pământ și va fi nevoit, în cele din urmă, să renunțe și la propria-i variantă, așa cum renunță acum, de musai, la varianta fratelui.

Așteptăm deci cu interes nu cel de al paisprezecelea Congres, după cum se spunea în ultimele zile ale lui Ceaușescu, ci prima confruntare reală cu o justiție care nu va mai fi la picioarele domniei sale.

S-ar putea ca poezioara dedicată acum zece ani lui Bombonel („Adriane, nici nu știi/ Cât de mic începi să fii!”) să i se muleze ca o mânășă însuși autorului ei. Și, ca în bancurile având ca subiect diverse mari înfăptuiri, s-ar putea să se atingă și o culme a justiției. Și anume ca Adrian să-și împartă cu Traian odaia răcoroasă din care, totuși, va ieși mult mai repede. Și chiar de va ieși înainte de venirea noului musafir, va lăsa în urmă un damf de corupție care-i va îndulci colegului său nopțile lungi de reverie.

Radu ULMEANU

<http://www.cotidianul.ro/traian-basescu-si-culmea-justitiei-241764/>

Redacția și administrația:

Str. Ioan Slavici nr. 27
Satu Mare
Cod Poștal 440042
Fax: 0361806597
Tel.: 0770061240

On-line: www.editurapleide.eu
(Revista **Acolada** în format PDF)
E-mail: acolada@editurapleide.eu

xxx

Revista *Acolada* se difuzează în București la librăria Muzeului Național al Literaturii Române (Bulevardul Dacia).

Abonamentele se pot face direct, prin mandat poștal, la adresa redacției, abonații trimițând obligatoriu, în plus, o înștiințare (carte poștală) cu numele lor, suma plătită și perioada acoperită de abonament. Numai pentru instituțiile bugetare, la Trezoreria Satu Mare, Cont RO34TREZ5465069XXX001050. Cod fiscal: RO 638425.

Costul unui abonament pe 3 luni este 17 lei (sau 34 pe 6 luni etc.), acesta incluzând și taxele de expediere.

Cititorii din străinătate pot plăti abonamentul în sumă de 48 euro pe an în contul RO05PIRB3200708229002000 deschis la Piraeus Bank Satu Mare.

xxx

În virtutea respectării dreptului la opinie, redacția **Acoladei** publică o diversitate de opinii ale colaboratorilor, fără a-și asuma responsabilitatea pentru acestea.

Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază. Sunt privilegiate textele în format electronic.

ISSN 1843 – 5645

Tipografia SOMEȘUL
Satu Mare

Cuprins:

- Radu Ulmeanu: Traian Băsescu și culmea justiției* – p. 2
Gheorghe Grigurcu: Traducerea sub semne de întrebare – p. 3
Ștefan Lavu: Comedia numelor – p. 3
Barbu Cioculescu: Anton, alias Petru – p. 4
Alex. Ștefănescu: Un astmatic care sună în goarna ... – p. 4
Luca Pițu: Istoriile locale din Epocile de Aur și de Argint – p. 5
C.D. Zeletin: Măhniri de toamnă – p. 6
Paul Aretzu: O scară a împlinirii – p. 6
Constantin Mateescu: Despre mașina de scris... – p. 7
Șerban Foartă: Lucarnă – p. 7
C. Trandafir: O istorie politică a literaturii...? – p. 8
Constantin Călin: Zigzaguri – p. 9
Lucia Negoită: Interviu Acoladei. Simona-Grazia Dima – p. 10
Pavel Șușară: Itinerarii plastice – p. 12
Nicholas Catanoy: Alambicul lui Ianus – p. 12
Magda Ursache: Recursul la umor – p. 13
Ancelin Roseti: Poezii – p. 14
I. Vasiliu-Scraba: Poezii încifrate de Mircea Ciobanu... – p. 15
Florina Isache: Poezii – p. 16
Zilele Revistei Acolada – p. 17
Nina Corcinschi: Moni Stănilă. Cele două inimi... – p. 18
Tudorel Urian: Blues-ul vieții de artist – p. 18
C. Moscovici: Mesaje pentru tinerii români – p. 19
Radu Mareș: Risipitorul – p. 20
A.D. Rachieru: Radu Mareș, "pe cont propriu" – p. 21
Florica Bud: Migdale dulci-amare – p. 22
Voci pe mapamond – p. 23
Lucian Perța: Parodii – p. 23
Gheorghe Grigurcu: Cum stăm cu libertatea presei? – p. 24
N. Prelipceanu: Don Quijote și Sancho Panza – p. 24

Fotografiile din acest număr au fost oferite de Angela Furtună și Pavel Șușară

Traducerea sub semne de întrebare

Fiind (și) o excelentă traducătoare, Irina Mavrodin a reflectat adesea la condiția activității în cauză. Neomițind a reacționa la situația, de atâtea ori ingrată în contextul autohton, a literaților care se dedică traducerii, împinși pe un plan marginal, dacă nu trecuți pur și simplu sub

tăcere. E un semnal de alarmă ce se cuvine luat în seamă. Pe când în alte medii, de pildă în Franța, numele traducătorului, socotit pe bună dreptate un soi de autor, e trecut chiar pe coperta cărții, la noi (cu excepția unei singure edituri) acesta e „ascuns” prin diverse procedee precum plasarea lui în rîndul echipei care a contribuit sub unghi tipografic la confecționarea cărții. În presă, la radio, la televiziune un asemenea nume nu apare specificat decît în chip excepțional. Împrejurare ce o

indeamnă pe Irina Mavrodin a propune relația unei astfel de conduite cu nemernicia

puniune pe care autoritățile comuniste o aplicau condeierilor indezirabili politic, *Retragerea dreptului la semnătură*, cum sună titlul unui articol al său: „Mizerabil plătit, umilit, traducătorul este astăzi, în țara noastră, un fel de paria, dar și, cînd este foarte bun, un erou al culturii pentru un mic grup de oameni care mai știu ce-i o traducere bună, ce importanță are ea”. Considerații care indică gradul de implicare afectivă al eseistei în subiect. E, desigur, o pledoarie *pro domo*, dar și o expertiză de profesionist, intervenind alonja eseistului care punctează situațiile limită, locurile controversabile, ca și, inevitabil, propriile opțiuni ce, la rîndul lor, se pot supune discuției.

Concepția Irinei Mavrodin se exprimă, sintetic, astfel: „La limită, totul este intraductibil, căci și limbile cele mai apropiate prezintă diferențe de structură care fac din traducere o aventură imposibilă. Acestea fiind spuse, fără îndoială că există texte care sînt, după părerea mea, intraductibile la modul absolut. De exemplu, orice text care folosește masiv un dialect (romanele lui Giono sau *La lilieci* de Sorescu). Intraductibilă s-a dovedit a fi pînă acum – deși s-au făcut multe încercări –, cel puțin în franceză, poezia lui Eminescu”. Să menționăm deocamdată că autoarea și-a amendat energic ultima rezervă, recunoscînd excelența traducerilor din autorul *Lucaefărului*, semnate de Annie Bentoiu. Nereținîndu-se chiar de la utilizarea unui ton entuziast: „Sîntem în *plină* muzică eminesciană, în *plină* viziune eminesciană. (...) fericite de cea care a izbutit – numai ea știe cu ce preț – asemenea performanță. Fericite de tine, Annie Bentoiu! Și fericite și de noi, care te citim!”. Referitor la poezia pe care o socotește „multiformă” a lui Marin Sorescu, se limitează doar a-și nuanța punctul de vedere, situînd-o „între acest traductibil relativ și acest intraductibil relativ, mai exact, la extremele (chiar dacă și ele pot fi relativizate): «traductibil» vs. «intraductibil». Dar constatăm că planul „tehnic”, de travaliu efectiv în domeniul traducerii, n-o satisface pe Irina Mavrodin. Eseista e o entuziastă care obișnuiește a-și depăși considerațiile aplicate pe un text ori altul printr-o gesticulație speculativă, așa cum o persoană nu s-ar mulțumi să asculte o muzică ce-i place, ci ar începe să facă pași de dans în ritmul ei. Traducerea e comunicare. O trudă urmărind comunicarea, cu un procent în plus față de cea a autorului scrierii care se traduce. Din dorința ardentă de-a asigura o cit mai mare fidelitate, o cit mai amplă rezonanță actului traducerii, Irina Mavrodin săvîrșește mișcări largi de o anume spectaculozitate. Convingerile sale primesc o patetică îngroșare: „Găsesc, în Antoine Berman, *L'épreuve de l'étranger* (Gallimard, 2002), următoarea frază, care pune în formulă pentru mine unul din gîndurile, mai bine zis unul din comportamentele mele prime, și, constat, obsesiv repetabile în raport cu traducerea: „*J'appelle mauvaise traduction la traduction qui, généralement sous couvert de transmissibilité, opère une négation systématique de l'étrangéité de l'oeuvre étrangère.* (Mi-aș ruga discipolii, atîția cîți există și dacă există (sînt sceptică în privința asta, pentru că experiența mi-a arătat că felul de a fi al traducătorului, comportamentul său specific este înscris în natura lui, se

manifestă de la bun început și nu mai poate fi modificat, ci doar cel mult rectificat pe ici-colo), să-și transcrie cu litere mari această propoziție și să și-o pună pe un perete, într-un loc cît mai vizibil, eventual chiar pe peretele din fața mesei de lucru”. Aici pășim însă pe un teren mișcător. Sîntem îndemnați a ne întreba, alături de Irina Mavrodin, cît de „creatoare” ar putea fi o traducere (calificativ la care apelează eseista însăși)? Și, implicit, cît de „străină” poate rămîne opera tradusă în economia acestei duble „creații”, una a operei, alta a medierii, de vreme ce ultima operație nu are un caracter de absolută neutralitate estetică, pur mecanic? Așezată între literal și literar, traducerea nu participă oare la un inefabil?

Entuziasmul Irinei Mavrodin nu e scutit de un accent rigorist. Eseista vorbește apăsător de o „etică a traducerii”, afirmînd că „problema aceasta a bunei, mai puțin bunei sau chiar relei traducerii implică toată gravitatea pe care o poartă cu sine termenul «etică»” și neomițind a aminti că „în traducerea de text nonliterar, etica funcționează altfel, cu consecințe eventual penale”. Altfel spus se ridică împotriva operațiilor de „adaptare”.

Traducătorul ar fi obligat a conserva acel „ceva” care determină ca opera asupra căreia se exercită să rămînă „străină”, acea *étrangéité*, și cituși de puțin să-l împingă pe cititor în „(trans-)punerea unei «lumi» într-o altă «lume»”. Să recunoaștem, o chestiune nu tocmai lesnicioasă. Irina Mavrodin relatează o decepție a sa: lectura unei culegeri din poemele lui Apollinaire, traduse de Beniuc: „Traducerea era plină de regionalisme transilvănene, pe care le ador cînd le întîlnesc în contextul lor, dar care, în poezia lui Apollinaire, mi se păreau tot atîtea fapte criminale. De ce? mi s-ar putea pune, cu naivitate, întrebarea, de vreme ce sensurile erau păstrate și prozodia era, mai mult sau mai puțin, conformă cu cea a originalului?”. Replica vine pe aceeași involburare emoțională pe care eseista nu și-o reține: „Eu aș răspunde, într-un mod radical, că aș fi preferat să fie sensurile și prozodia dereglate decît să fie introdus în universul lui Apollinaire un univers transilvănean (și, cînd spunem un «univers», spunem și o «viziune»”. Opinie întărită chiar de un straniu legămînt: „Îmi amintesc că, după contactul neroficic cu acea traducere a lui Apollinaire făcută de Beniuc, mi-am jurat că nu voi traduce niciodată ceva”. După care urmează o parțială cedare: „După un timp, devenind mai rezonabilă, mi-am spus că nu voi face niciodată ca el, fie că e vorba de poezie sau de proză. Pe prima însă am marcat-o cu un semn special, și așa a și rămas: am tradus numai doi poeți, pe Aloysius Bertrand și pe Francis Ponge”. Ce-o indispuie atît de grav pe Irina Mavrodin? Un fenomen pe care, iarăși forțînd puțin nota, îl consideră a fi „autotraducerea”. Adică acea talmăcire care, efectuată de un poet, îngăduie ca personalitatea acestuia, amprenta sa stilistică, să se recunoască în textul tradus, ceea ce l-ar altera. Se cade, în consecință, înlăturată „prejudicata” că atari traduceri, doar pentru că poartă girul unor poeți cunoscuți, ar avea valoare. Exemplele oferite fiind Argezi și Caraiu traducîndu-l pe Baudelaire, din nou Beniuc traducîndu-l pe Apollinaire. Tonul e încă o dată inflammat, nescutit de termeni contondenți: „de cîte ori intervine această amprentă puternică a poetului traducător asupra textului tradus, rezultatul este incredibil, năucitor de jalnic, vîdînd prost gust, lipsa unui minim de *cultură* poetică, și mergînd pînă la căderea absolută în derizoriu”. În continuare, apar puse în paralel două traduceri ale sonetului baudelairean, *Correspondances*, una a lui Philippide, socotită „cea mai bună”, alta a lui Argezi, „care distorsionează prozodia, dar și sensurile acestei arte poetice”.

Nu e totuși cumva o exagerare? N-am putea nega datoria traducătorului de literatură de-a se plia cît mai exact posibil pe identitatea semantică, gramaticală, prozodică a textului pe care-l transpune în altă limbă, dar pînă unde poate merge această scrupuloasă prevedere? S-ar putea trasa oare o graniță fermă între universul operei și (mai cu seamă în poezie) aportul sensibil, în registrul conotativ, al celui ce se străduiește a o transporta în alt idiom, cu condiția *sine qua non* de a-și păstra și-n noua ipostază statutul estetic? Puțin probabil. Dacă ar fi simplu să treci o operă în altă limbă decît în cea în care a fost scrisă cum ai turna un lichid dintr-un vas în altul, am mai putea vorbi de factura „creatoare” a traducerii? Ce înseamnă aici, în fond,

Comedia numelor (49)

Epsică Chiru. Nici măcar nu e pisică.

x

Epsică Chiru. Să se mire că *chicotim*?

x

N-ar putea fi decît paradiziacă viața culturală din Bănie dacă-l cuprinde pe Cosmin Dragoste.

x

Natural, Dan Șova șovăie.

x

Încă un Mic literar sofisticat: Sorin Micuțiu.

x

Nu numai Dan Culcer, ci și Martin Culcea.

x

Inestimabila valoare a lui Dominic Diamant.

x

Elegantul zbor, fără discuție, al poetei Doina Răndunica Anton.

x

Faceți instrucție în forță, d-le colonel Adrian Tănjeală, nu vă lăsați pe tînjeală!

x

A patra grație, neîndoios Simona-Grazia Dima.

Ștefan LAVU

„creație”? Sîntem îndrituiți a vorbi despre „creație” în zona traducerilor? Chiar Irina Mavrodin o circumscrie „creației”, citeodată la modul cel mai explicit: „dacă traducătorul este poet și traduce poezie, spunem că el ne-a dat o traducere prin care se manifestă cu putere personalitatea lui *creatoare*, însuși poetul care este el”. Și încă: „Fiecare traducere – cînd este vorba de o mare traducere – are, dincolo de culoarea, de sunetul originalului, o culoare, un sunet al său”. În plus, ca o probă personală, referindu-se la traducerea unui text de Xenofon prin mijlocirea unei traducerii în franceză datorată lui Paul-Louis Courier, ne mărturisește: „Uneori mă întreb: Este într-adevăr fraza, «vocea» lui Xenofon? Sau mai curînd fraza, «vocea» lui Paul-Louis Courier? Dar de ce mă mai întreb, dacă iluzia de a-i citi pe amîndoi în același timp este perfectă? De a-i citi prin mijlocirea frazei mele, a «vocii» mele”. Așadar cum am putea exclude varietatea tipurilor de traducere? Credem a nu ne găsi în eroare considerînd că o condiție esențială a unei bune traducerii este cea de-a suna verosimil în noul său veșmînt lingvistic. De-a produce o emoție estetică nu altminteri decît dacă opera care constituie obiectul său ar fi fost scrisă în limba în care e transpusă. În cazul unor poeți cu personalitate marcată (aici l-am putea include și pe Șerban Foarță), nu s-ar putea vorbi de interpretări infinite mai interesante, decît acele traduceri anoste, moarte, de poezie care nu lipsesc din presa noastră? Texte în care eventuala justete a translației verbale nu duce la nimic. Căznite, aproape ilizibile, așa-zisele traduceri cu pricina se arată străine de condiția poeziei. Aidoma unor fructe cărora li s-a scos miezul, reduse la o simplă coajă. Nu ne îndoim că inteligența superioară a regretatei Irina Mavrodin ar fi înțeles modestele noastre precizări.

Gheorghe GRIGURCU

Irina Mavrodin: *Partea și întregul. Eseuri sau Obsesii fragmentate*, Ed. Scrisul Românesc, 2009, 264 p.

Flux-Reflux

Anton, alias Petru

Pe măsură ce trecerea timpului dă la iveală dosare din masa documentară a Securității, și tabelul actanților acesteia se completează cu nume de rezonanță – fenomenul începe să nu mai facă senzație, cum, cu decenii în urmă, a fost cazul cu Alexandru Paleologu. Interesul istoric însă nu va scădea chiar dacă, pe parcursul vremii, se va transfera în rafturile bibliografice. Psihologic, tema iese din timp: cum devine un om, degustător al avantajelor libertății și prob de felul său, informator? Scandal al moralei, vis social urât – dacă nu coșmar –, există instrumente care să-l înlăture? Provoacă suficientă repulsie, ca să rămână un fenomen circumscris, ce se întâmplă cu epocile în care abundă?

Recent, la editura *Humanitas*, Secția de istorie contemporană, sub titlul „Dosarele secrete ale agentului Anton”, dl. Lucian Boia ne pune la curent cu „Petru Comarnescu în dosarele Securității”. Tema se alcătuieste în jurul vieții duble a intelectualului de marcă Petru Comarnescu și a agentului Anton. Pasionant subiect pentru cel ce cunoaște cine a fost scriitorul, platforma sa spirituală în anii dinaintea comunismului, dar și mai pe urmă. Lectorul nevizat află că el a aparținut uneia dintre cele mai strălucite generații pe care le-a dat cultura română, alături de Mircea Eliade, Mircea Vulcănescu, Emil Cioran și Eugen Ionescu, Constantin Noica. Generație din care cei mai mulți s-au salvat, alegând calea exilului, pe când Mircea Vulcănescu a pierit în temniță, Constantin Noica a fost și el închis, devenind, mai apoi, un fel de agent de influență al regimului.

Rămas în țară, nici lui Petru Comarnescu nu i-a mers deloc bine. Întrucât numai a zecea mie parte dintre români aderaseră cu sinceritate la comunism, slujindu-l ca atare, un sistem funcționa de permanentă presiune pentru ceilalți: foamea. Răpindu-i unui intelectual orice mijloc de trai, inducându-i un acut simțământ de culpabilitate politică – Petru Comarnescu era un admirator al Statelor Unite ale Americii, unde își făcuse studiile –, exploatându-i eventualele vicii – era homosexual notoriu – victima putea fi înlocuită. O persoană cu strânse relații în vaste cercuri, bine văzută, curată, întrunea toate exigențele unui agent de anvergură. Prieten al tinerilor, ins deschis, comunicativ, călduros chiar, Petru Comarnescu era binevenit pretutindeni, prezența sa anima conversația – și nu cu elemente facile.

Racolarea scriitorului s-a petrecut în anul 1952 și a durat până către sfârșitul vieții, adică până în anul 1969. Activitatea neobosită a agentului Anton – numele de cod – umflând un maldăr de dosare, a ușurat reîntrirea în viața culturală a lui Petru Comarnescu în sectorul artelor plastice, pe care-l stăpânea tot atât de bine ca și pe cel literar filosofic, i-a îndulcit viața cu călătorii în străinătate și, ceea ce probabil îl interesa în primul rând, i-a permis reapariția în librării cu monografiile de artiști plastici și edificii de valoare istoric-culturală, fără să-i aducă destinderea pe care se presupune că o procură înaintarea în vârstă.

Două ample surse ne stau la îndemână, în cercetarea personalității acesteia multiple, *Jurnalul* pe care l-a lăsat și suma de note informative, din care o anume parte ne stă, acum, la dispoziție, cu acuratețe înfățișată de dl. Lucian Boia. Reprezintă în unitatea masei lor, opera unui fin observator al realității și a unui talentat prozator, poate mai mult decât se cunoștea pe sine, în întregul lor o adevărată saga a societății românești a deceniilor cinci și șase ai secolului trecut. La comanda Securității, Diavolul șchiop a trecut prin toate zidurile, a văzut totul, a comentat *sine ira et studio*, echilibrând dorința de a face cât mai puțin rău cu silința de a nu-și trișa comanditarii. Dacă, bunăoară, Securitatea dorea să aibă o evidență generală asupra a ce se întâmplă la Institutul de Istoria Artei, de pe lângă Academia R.P.R., condus de profesorul Gheorghe Oprescu – homosexual și dansul – ce vraje îi frământă pe Remus Niculescu, Theodor Enescu, Ion Frunzetti – dintre care numai primul va fi arestat și condamnat, într-un mare lot – cine decât agentul Anton ar fi fost în stare să producă cumulum de date necesare, într-o sinteză fără ascunzișuri și părtiniri, câtă vreme mâna lui Anton scria cu degetele lui Petru Comarnescu?

Dar cazul lui Mihai Andricu, talentatul compozitor, răsfățat de regim, îndopat cu bani, pe cât era de lacom, dar manifestându-și peste tot adversitatea față de regim? Judecat public pentru faptele lui, umilit, cum va reacționa el? Agentul Anton, apropiat al apropiaților acestuia, știa, rapoartele lui devin tot atâtea pagini de roman balzacian, cum și cele privindu-l pe nerușinatul

Pe scurt

Un astmatic care suflă în goarna triumfalismului

D A N DEȘLIU. În România, în anii stalinismului, aveau loc răscoale țărănești, reprimare drastic de autorități. Țărănimea suferea un traumatism istoric ale cărui urmări dezastruoase se mai simt și azi. Iar Dan

Deșliu găsea de cuviință să întoarcă realitatea pe dos, numindu-i pe cei nedreptățiți „vipere de stei cu ochi de cucută grei” și ridicându-i în slăvi pe adepții deposedării de pământ a țăranilor. Pe coperta volumului său *Lazăr de la Rusca* ar trebui înscris un avertisment, pentru generațiile viitoare: „Această carte trebuie citită invers.”

ION BUDAI-DELEANU. Despre Ion Budai-Deleanu toată lumea știe, cu excepția elevilor care au căzut la bacalaureat, că a scris *Țiganiada*. În realitate, este vorba de mult mai mult de atât și anume de un spirit enciclopedic, de anvergura lui Dimitrie Cantemir, care acum două sute de ani, cu mult înainte de a se naște Eminescu, a creat o operă complexă, cuprinzând nu numai versuri, ci și studii lingvistice, lucrări istorice și traduceri. Numele său nu poate să lipsească de pe o eventuală listă a intelectualilor de elită din Europa de la sfârșitul secolului 18 și începutul secolului 19.

XENIA IORDACHI HAGIU. Este bine să știm – fie și numai pentru a putea participa la concursul „Vrei să fii milionar?” – că prima poetă din istoria literaturii române a fost o călugăriță, Xenia Iordachi Hagiu, de la mănăstirea Agapia. Un volum al ei de *Stihuri* – bazat pe un manuscris autograf din 1826 – și retipărit de un editor cu inițiativă din Basarabia, Nicolae Guanu, ne edifică asupra poeziei ei. Xenia Iordachi Hagiu îl proslăvește, în versuri, pe Dumnezeu, dar nu mecanic, ci cu o emoție autentică și cu un dar rar întâlnit de a identifica divinitatea în darurile simple ale vieții. Ea înalță, de exemplu, un imn de slavă *liniștii*, considerată *un cer pământesc*. A considera liniștea un cer pământesc, iată o dovadă de sensibilitate și talent poetic mai convingătoare decât un premiu al Academiei.

AURELIU BUSUIOC. Aureliu Busuioc (1928-2012) contrazicea imaginea consacrată a scriitorului basarabean. Nu era patriarhal, ci monden, nu era patetic, ci ironic. Înalt și masiv, cu părul negru ușor cărlionțat, cu sprâncene groase, desenate decise, cu un cap de împărat roman, aducea aminte de Toma Caragiu. Avea, ca și el, o voce melodios-bărbătească și domina, prin inteligența sa efervescentă și umorul demistificator, pe cei aflați în jurul lui. Iar ceea ce scria îi semăna întrutotul.

CRISTIAN BĂDILIȚĂ. Esența poeziei lui Cristian Bădiliță este un ortodoxism târziu, un ortodoxism foarte liber

fugar Petru Dumitriu. Informatorul cu contract se bucură de materialele pe care i le furnizează informatori proprii, pe deplin încrezători în omul de caracter Petru Comarnescu, lanț trofic, am zice, mergând până la dr. Petru Groza – în chip curios și el un dedublat. Revoluția maghiară din toamna anului 1956 alertează autoritățile de la București, existând teama ca mai ales lumea studențească să se agite – Anton are bune relații printre studenți și raportează doleanțele lor – și încordata stare a mediilor în care se învârtă, astfel avertizate asupra sporirii vigilenței organelor de ordine. Ce crede profesorul Alexandru Rosetti sau H. Soreanu, fostul director al ziarului *Adevărul* se consemnează, se istorisește serata din casa Filip Enescu, la care participă scriitorul Petru Manoliu, Vișinescu deapănă îndelung amintiri din calvarul pușcăriei evocând „anchetele nesfârșite, metodele de anchetă, psihologia anchetatorilor” – într-un uzul făptuitorilor. Dacă tot nu trebuie să ascundă nimic...

În circumstanță, agentul Anton constată că se discută în cercuri restrânse și cu precădere teme de artă, expoziții de pictură și de sculptură. Relatează: „Lumea, în general, era prudentă cu cei pe care abia atunci îi cunoștea. Totuși, majoritatea oaspeților se arăta favorabilă contrarevoluției, însă fără să o mărturisească public”. Încât: „Nelu (Ion) Valjean s-a ferit de orice discuție, «flirtând» cu cucoanele și mai ales cu d-ra Dimov”. Willy Mogleanu, redactor la E.S.P.L.A. îi comunică cele spuse de Mihail Sadoveanu referitor la atrocitățile din

și... neortodox, iar de la un moment dat un ortodoxism ludic. Peste o sută de ani, un istoric literar care i-ar găsi versurile într-o bibliotecă uitată de vreme și nu ar avea informații despre autor, ar putea totuși să presupună că este vorba de un poet român, afirmat la sfârșitul secolului douăzeci și începutul secolului douăzeci și unu. *Român* – pentru că în poezia sa se preia ceva din sacralitatea naivă evocată în poezia de la *Gândirea*. Și afirmat la sfârșitul secolului douăzeci și începutul secolului douăzeci și unu – pentru că mitul biblic este tratat adeseori fantezist și cu umor, de un autor care în mod evident cunoaște cei șazeci-șaptezeci de ani de ani de poezie de după *Gândirea*.

IOAN GROȘAN. Romanul *Un om din Est* al lui Ioan Groșan, considerat de unii neroman, funcționează ca caleidoscop, reorganizând în repetate rânduri datele despre societatea românească dinaintea de 1989. Fiecare capitol poate fi considerat o nouă perspectivă asupra aceleiași realități. Prin însumare se ajunge la o reprezentare cuprinzătoare și plină de dinamism a unei lumi care ar părea doar terifiant-irațională dacă autorul n-ar privi-o cu umor. Dar ce umor! Nu umorul unui umorist, cum afirmă unii comentatori, cu intenția minimalizării, ci umorul unui spectator competent al eternei comedii umane. Romanul îl cucerește pe cititor – ceea ce se întâmplă rar în literatura de azi. El poate, într-adevăr, să pară altceva decât roman, prin raportare la romanele plicticoase de care sunt pline librăriile.

CORNELIU ȘTEFANACHE. Dacă ar fi transpusă pe ecran, proza lui Corneliu Ștefanache ar face necesară folosirea peliculei alb-negru. De un patetism auster, vorbind mai mult despre oameni și problemele lor de azi decât despre frumusețea atemporală a naturii, această proză sacrificială, în favoarea intensității dramatice, diferitele posibilități de seducție de care dispune spiritul moldovenesc.

DANIELA ZECA. În romanele de inspirație orientală ale Danielei Zeca, poveștile se desfac una din alta, ca în *O mie una de nopți*. Magnetismul exercitat asupra cititorului se explică și prin fastul lor stilistic, care amintește uneori de luxurianța imagistică din proza lui Fănuș Neagu. Pe Daniela Zeca o particularizează însă o discretă ironie mefistofelică, de negăsit la alți autori.

CAMIL BALTAZAR. Un poem al lui Camil Baltazar, *Ultima scrisoare mamei*, l-a impresionat puternic pe Eugen Lovinescu, care l-a comparat – luând în considerare adâncimea sentimentului morții – cu *Miorița* și cu *Mai am un singur dor*. Pesimist de profesie, poetul devine brusc, după instaurarea comunismului, un entuziast. Dar el nu are vocația entuziasmului. Face eforturi mari să pară voios, pentru a respecta voința partidului aflat la putere, dar... nu-i stă bine în rolul de cântăreț al vremurilor noi. Nu are suflul necesar. Ca un astmatic, el se îneacă ori de câte ori suflă în goarna triumfalismului.

Alex. ȘTEFĂNESCU

Ungaria: „Ce vă miră, n-a trecut nici o mie de ani de când maghiarii mâncau încă carne de om”...

Primit cu brațele deschise, are acces și la lumea mică, reparatorul de mașini de scris Sanderling i se destăinuie, ca și studentul Tătaru, în tren vecinul de compartiment îi face confidențe. În spatele lui, omul de bine Petru Comarnescu are grijă să-l tempereze, în toată gama de griuri, dând, indirect, asemănătoare indicații de moderație, de largire a șurubului Securității. În cazul în care agentul Anton n-ar fi corespuns așteptărilor, omul de litere Petru Comarnescu n-ar mai fi condus expoziții la Veneția, n-ar fi călătorit la Paris, spre a se întâlni cu iubii săi amici Mircea Eliade, Emil Cioran, Eugen Ionescu, aceștia însăși n-ar mai fi avut prilejul să-l întâlnească pe îndrăgitul Titel, Monica și Virgil nu l-ar mai fi așteptat în pragul căscioarei lor pariziene.

Neliniștit dintotdeauna, agitat, fumător de cincizeci de țigări pe zi, omul s-a stins din viață în plin comunism, cum, de altfel, toată lumea credea pe atunci, agentul Anton a murit de aceeași neiertătoare maladie. Dl. Lucian Boia vorbește de remarcabila valoare literară a „scrierilor” numitului Anton. Ca strategie, operele lui Anton pot sluji de model unui discipol ambițios. Cu condiția să aibă în umbră un alter ego prodigios...

Barbu CIOCULESCU

Despre mașina de scris, cu melancolie

Nu e musai să fii inzeștrătat cu harul observației ca să-ți dai seama de repeziciunea cu care anumite ustensile care ți-au fost indispensabile până adineaori și de care te-ai atașat sentimental într-o măsură mai mare sau mai mică să devină pe neașteptate inutile, bune de aruncat la coșul amintirilor. De pildă fierul de călcat al mamei, cu cărbuni, care m-a fascinat o bună parte a copilăriei, poate și pentru că mi se interzisese drastic să stau în preajma lui, să-i dau târcoale. Era o sculă dolofană, din fontă, cu înfățișare agresivă, fabricată la Arad, pe care mama o mănua cu îndemănare, umezindu-și, când socotea de cuviință, degetele arătător și mijlociu și atingând cu ele talpa ciudatei arătări ca să probeze dacă e suficient de bine încălzită. Această sculă, insinuată la fel de trainic în imaginarul copilăriei mele ca și portretele din tinerețe ale bunicilor – el țepăn, chel, în frac, ea în veșminte de tradiție aromână – sau ca pendula moștenită de la tante Magdalena, nebunatică, a dăinuit o vreme în casa noastră până când a fost învinsă și înlocuită de apariția mașinii de călcat electrice, ușoară, suplă, rafinată. Mama a rezistat un timp tentației de a o păstra – spunea, și n-am motive să n-o cred, că dolofana cu cărbuni călca mai bine lenjeria – dar a cedat până la urmă sub presiunea tot mai insistentă a vecinelor și rubedeniilor care înțeleseseră cu o clipă mai devreme toana vremurilor. Mulți ani de-a rândul, când mă întorceam acasă în vacanțe, puteam descoperi în rafturile debaralei mașina de călcat din fontă, fabricată la Arad, zăcând într-o tristețe jalnică printre poșete de antilopă zdrențuite, pantofi de lac, pălărioare cu voaletă, crinoline și corsete.

Cu mult mai relevantă și spectaculoasă a fost rapiditatea cu care au evoluat mijloacele de înregistrare și difuzare a muzicii. Cei vârstnici nu pot să nu-și aducă aminte de anii dispariției gramofonelor ce decorau odinioară saloanele familiilor cu oarecare stare, acele caricaturale arătări sub forma unei pâlpii deschise spre universul incântător al muzicii. Acestora le-au succedat în vremea marii crize patefoanele (e epoca romanțelor, a valsurilor și tangourilor argentinieni), ca după cea de-a doua conflagrație mondială să se năzare greoaiele magnetofone, apoi microsioanele, miraculoase și performante discuri miniaturale, ce înmagazinau de zece ori mai multă muzică decât bunicul lor *His Master's Voice*.

Ce a urmat a fost spectaculoasa explozie a lumii electronice,

spre noi orizonturi. Înțelepciunea, o virtute, constă și ea în stăpânirea de sine, în cunoașterea echilibrată, în libertatea de gândire: „Pe pământ nu e o bucurie mai cuprinzătoare” (p. 94). Știm din Biblie că Solomon a ales înțelepciunea, dintre toate darurile.

Ultima treaptă este *Bucuria dăruirii*. Generozitatea și solidarizarea cu ceilalți, dăruirea sufletească contribuie la formarea marelui concret uman, întăresc vocația creatoare a omului: „Omul spiritualizat, omul însetat de ascensiune, este de tip profetic” (p. 100). Adevărul aflat trebuie să fie împărtășit, bucuria și lumina trebuie să fie răspândite semenilor, făcute să rodească.

În final, autorul constată că este la îndemâna fiecărui om să schimbe monotonia, umorile și nefericirile într-o stare de mulțumire, de bucurie, să constate plenitudinea funciară a lumii: „Între tot ce există în lume și viață sunt legături adânci, sunt tării ce curg în ascuns, sunt stări și frumuseți variate, forme delicate și pure, ca scăldate în lumina celei dintâi zile” (p. 104).

Cartea lui Ernest Bernea, de mici dimensiuni, susține principii pozitive, umaniste, provenind din două surse (care nu se exclud): una platoniană, alta creștină. Textul nu este sentimental, nici nu idealizează, ci echilibrat, de foarte bun simț, de mare responsabilitate, într-un stil elegant, adesea aforistic. Este un eseu metafizic și poetic, cu mesaj stenic privitor la șansele omului (omeniei). Depinde de voința și conștiința fiecăruia să urce treptele bucuriei, până la regăsirea originară de sine.

Paul ARETZU

adevărată nebunie a sfârșitului de secol și mileniu, care a permis progresul într-un ritm de neînchipuit până atunci a calității înregistrărilor, a capacității de stocare a sunetului și a confortului consumatorului de muzică. Într-un răstimp destul de scurt am aruncat la coș cu strângere de inimă un gramofon antedeluvian, azi piesă de muzeu, bătrânul patefon al tatei cu toată garnitura de plăci duioase și sentimentale, la care îi asculta pe Fernic, Leonard și Grigoraș Dinicu, magnetofonul Grundig adus de un balerin din corpul de balet al Operei în urma unui turneu la Munchen și Viena, o piesă de valoare în vremea aceea, și un vraf de benzi magnetice pe care înregistrasem sute de ore de muzică simfonică de excelentă calitate selectată din ce am găsit mai bun pe piața neagră a melomanilor.

x

În ce privește mașinile de scris, pentru că despre ele va fi vorba, acestea n-au evoluat în ritmul trepidant al instrumentelor de imprimare și difuzare a muzicii. Când am simțit nevoia unei mașini de scris, pe la sfârșitul anilor 60, acestea aveau deja în urmă o îndelungată istorie consumată. Din păcate, exact în vremea aceea soseau destul de rar, în loturi foarte mici, la numai două unități comerciale din oraș și se vindeau ca pâinea caldă. După mai multe luni de așteptare, de pândă, de strategii de persuasiune și negocieri dibace, am nimerit o vânzătoare dispusă să mă „ajute” în schimbul unui cartuș de Kent și al unei butelii de rom Havana Club și astfel am reușit să intru în posesia mult râvnitei mașini *Consul* portabilă, producție cehoslovacă. E greu de reprodus imensa bucurie ce mi-a stârmit prezența neverosimilă a mașinii pe masa mea de lucru. Era chipoasă, gri, fiabilă, ușoară, o bijuterie. O admiram ca pe o minune, am botezat-o Veronica, după numele unei ilustre poeteze la mare trecere pe vremea literaturii proletculte, cu care m-am încrucișat în ușa magazinului, când am ieșit cu prada în brațe.

În perioada aceea de la începutul deceniului șapte, o bună parte a scriitorilor aveau deja mașină, determinați de edituri să-și dactilografieze textele, eram întârziat. O vreme m-am străduit să mă familiarizez cu drăcovenia, apropierea ei îmi inducea o stare de neliniște dar și de inocentă fericire. Mă comportam cu ea ca un sălbatic în fața misterelor civilizației. Tapam cu circumspecție tastele mașinii, îi dezbrăcam carcasa ca să descopăr măruntaiele acestei misterioase întocmiri mecanice, îi atribuiam puteri oculte, fabuloase, mă întorsesem în copilărie. Nutream speranța că truda mea de scriitor va deveni, cu ajutorul ei, mai simplă, mai ușoară. Firește, nu mă așteptam să-mi scrie cărțile dar beneficiam acum de un asociat, de un colaborator fidel.

Am învățat destul de repede să bat. Băteam cu două mâini, în ritm alert, convins că abilitatea mea venea din faptul că studiasem pianul în copilărie. Cu toate acestea, scriam întâi de mână și abia după aceea îmi dactilografiam producția literară. Îmi amintesc cât de contrariat am fost când am citit într-o revistă că Hemingway își dactilografia articolele pentru *Esquire* sau *Star* în fața unui pupitru înalt, stând în picioare. Sistemul lui de lucru mi se părea absurd sau cel puțin extravagant. Azi, în urma impetuozității invaziei a calculatoarelor, utilizatorii, ca să le spun așa, în special cei tineri, aproape că au uitat să țină în mână un creion.

Frumoasa Veronică s-a nimerit să fie un exemplar tenace, rezistent la încercările la care a fost supusă de-a lungul anilor, purtată fiind pe coridoarele îngheșuite ale vagoanelor de tren de clasa a doua, prin autobuze de provincie supraaglomerate ba chiar și prin căruțe trase de mârtoage pe drumurile defundate ale satelor. M-a însoțit la munte și la mare, în camere sordide de hotel, în pensiuni modeste sau în chiliile amirosind a smirnă ale mănăstirilor și schiturilor Vălcii. Am folosit-o abuziv, am neglijat s-o curăț, s-o duc la neena meșterul ca să-i grezeze articulațiile fine și totuși a traversat cu bărbăție deceniile de hărțuială la care am supus-o. A devenit din obiect de cult un harnic instrument de lucru.

Pe urmă au venit și anii când căpeteniile puterii populare au dat ucuz să ne înregistrăm mașinile de scris la secțiile de miliție de care aparțineam. Era un semn că insignifiantul mecanism avea o importanță mult mai mare decât considerasem până atunci. Subestimaseam puterea subversivă și potențialul exploziv al instrumentului cu care mă jucam de-a alexandrinii.

Șerban Foarță. LUCARNĂ

Gérard de Nerval

EL DESDICHADO

Cel Sumbrou sunt, – cel Văduv, – cel Nemaiconsolat,
Sunt Prințul Aquitaniei cu turnu-abșters: e moartă
Singura-mi *Stea*, iar lira-mi, cum cerul constelat,
Soarele negru-al grelei *Melancoliei* îl poartă.

Dă-mi iar, Tu care,-n Noaptea de veci m-ai consolată,
Napoletana mare de-azur ca-n nicio hartă,
Și *floarea* ce-o iubește un suflet dezolat,
Sub bolți pe care Vița și Roza dau s-o-mpartă.

Biron sau Lusignan sùnt?... Amòr?... Apollo,-n zori?
Mi-e roșie de sărutul Reginei fruntea, încă;
Visat-am unde-noată Sirena,-n grota-adâncă...

Trecut-am Acheronul, ne-nvins, de două ori:
Din orphicele strune, cu o măiastră mână,
Iscând suspin de Sfântă, sau țipete de Zână.

Înregistrările, cu caracter obligatoriu, se repetau în fiecare an, ca nu cumva eventualii complotiști să schimbe caracterele claviaturii și să difuzeze, acoperiți de o criminală anonimitate, sloganuri antistatale și antidemocratice.

Îmi amintesc și astăzi, după atâta vreme, de orele pierdute prin sălile înghețate și prost aerisite ale agiei, unde se îngheșuia o lume amestecată, de la dactilografe, secretare și conțopiști la greșierii, profesori, avocați și oameni ai condeului, livizi, nervoși și excedați, schimbând discrete priviri insurecționale în timp ce imprimau sub ochii vigenți ai tablagiilor amprente mașinii proprii reproducând aidoma o partitură cu subiect politic, aceeași în fiecare an, stupidă, bogată în clișee preluate din *Lupta de clasă* și *Scânteia*, din care mi-au rămas printr-o memorie încăpățanată eșantioane ca „marasmul economiei putrede americane”, „șomajul inuman”, „măreața țară a socialismului biruitor” sau „iminenta prăbușire a sistemului capitalist în putrefacție”.

S-a întâmplat ca la sfârșitul anilor 80 molohul izvodit din mințile lui Marx și Lenin să se năruie în mod neașteptat. Mileniul și-a istovit puterile fără convulsii semnificative, vizionarii și profeții au mai ratat o dată sfârșitul trâmbițat al Terrei, și pe meridianele planetei s-a insinuat timid la început apoi tot mai temeinic duhul comunicării electronice. În scurtă vreme mașinile de scris au fost eliminate din joc și înlocuite cu calculatorul și fără să-mi dau seama am pierdut, ca mulți literatori din generația mea, momentul când mi-ar fi stat la îndemână să mă înscriu pe orbita ademenitoare a viitorului. Acum, când formele comunicării și-au schimbat suportul în mod ireversibil, trebuie să primesc cu resemnare muștrările îndreptățite ale redacțiilor care acceptă materiale exclusiv sub formă electronică și să suport aluziile subțiri ale colegilor mai tineri care nu pot să-și închipuie cum e posibil să concepi un text fără concursul magiei omnipotente a calculatorului.

Aceasta fiind istoria, Veronica se mai află, încă, după atâta vreme, pe masa mea de lucru. Obosită, bineînțeles, atinsă de artrite vechi, de crize de sciatică și de flebite. Dar funcționează. Mă port cu ea prevenitor, un pas greșit, o maladie gravă i-ar fi fatală, fiindcă mai toți depanatorii care s-au îngrijit până mai ieri de sănătatea ei s-au prăpădit sau nu mai vor să audă de relicvele care au stăpânit atâta vreme lumea scrisului. Mașinile au devenit pe nesimțite piese de muzeu.

Deunăzi, intrând într-o papetărie să-mi cumpăr panglică pentru bătrâna Veronică, m-am adresat unei fetițe îmbrăcată într-un halat gri-fer cu guler alb, care privea pe un ecran enorm, de partea cealaltă a galantarului, imagini de la festivalul modei de la Londra. „Panglică?” s-a minunat drăguța vânzătoare. „Iubire, ia auzi ce cere domnul, panglică!” și a pufnit în râs, iubirea s-a pornit la rândul ei să rădă și m-am simțit al naibii de nasol, deși de la o vreme aud mereu acest refren și oamenii, suferitori din fire, se obișnuiesc de voie de nevoie cu gentilețuri asemănătoare, ba chiar cu lucruri mult mai deranjante.

Constantin MATEESCU

Scriitori și teme

O istorie politică a literaturii române postbelice?

Deocamdată, e un proiect al criticului-istoricului literar Adrian Dinu Rachieru, care este și sociolog de profesie. Curajos și foarte harnic. Despre această intenție a sa am aflat mai de mult, iar mai de curând e dată pe față, detaliat, în volumul *Literatură și ideologie*. Primim lămuriri încă de la început, în *Argument*: „Reunind un buchet de eseuri de importanță problematică,

volumul deschide, spuneam, un vast șantier. Anunță un proiect, pornind de la o constatare la îndemână: virusat ideologic, supus presiunilor unui sistem opresiv, organismul literaturii își deregla mecanismele de valorizare. Încât procesul «comunismului literar» în desfășurare pleacă de la constatarea că literatura nu s-a bucurat de o evoluție normală; scăpând de coșmarul realismului socialist, tiranic, ea nu a scăpat, însă, de bruiatul ideologic și de umbra amenințătoare a Cenzurii. Cum intervalul comunizant trebuie cercetat etapizat, radiografia epocii presupune un lung travaliu, înregistrând spectaculoase schimbări de climat și deconcertante variații de apreciere. Inevitabile, revizuirile critice fac dovada unui metabolism cultural normal. Sub o dublă lectură, estetică și sociologică, de ce n-am avea și *O istorie politică a literaturii noastre postbelice?* Chiar așa: de ce nu? Planul va fi fost gândit îndelung și va da măsura la finalizare. Avem, în recente decade, o istorie a literaturii române contemporane, narativă și subiectivă („sinteză epică?”), a lui Alex. Ștefănescu, alta „de azi pe mâine” de Marian Popa. Cea mai impunătoare și mai discutată este *Istoria critică a literaturii române* de Nicolae Manolescu. Există încă una „deschisă” a lui Mihai Cimpoi și alta „concentrată” a lui H. Zalis. Istoria „secretă” e pornită de Cornel Ungureanu, scurta istorie „alternativă” de Mihai Zamfir ajunge până în secolul XX. Irina Petraș a scris o „panoramă a literaturii române” și alta „didactică”, Ioan Holban o construiește încă. Constantin Pricop a demarat o „literatură română postbelică”. În *nuce* (cu mai tot arsenalul la dispoziție) se află istoria literaturii române de Eugen Simion. Cât despre „iluziile literaturii române” închipuite de Eugen Negrici nu s-decât simplă deziluzie. Ceea ce se bagă repede de seamă, nimeni n-a scăpat de virusul ideologic. Și nici nu se poate scăpa întru totul.

Până când Adrian Dinu Rachieru va desăvârși „istoria politică”, să vedem cum arată șantierul ei. În primul rând, zice autorul volumului *Literatură și ideologie*, nu va renunța la exigențele criteriului estetic, dar va angaja mai intens percepția contextuală: culturală, istorică, politică. Parcă așa au fost scrise toate istoriile literare pozitivistice, factologice, „științifice”, „istoriste”, „sociologice”. E de bănuit că noutatea va consta într-o proprie asamblare a metodelor, cu accent pe ceea ce spune titlul: *politică*. Sau e vorba de critica „totală” cu prioritate politică. În tot cazul, demersul vizează un dublu examen: estetic și sociologic. Curiozitatea noastră crește: „*O istorie politică*, respectând esteticitatea, va readuce în atenție, prin revizitare, nume mari și mici, cunoscând, inevitabil, pe piața postumă, «mărirea și decăderea», în conexiune cu «rupturile» socio-politice, îndatorate conjuncturilor în prefacere: a gustului epocii, dar și a metodologiei politice, influențând nu doar receptarea, ci și creația”.

Premisele pun în mișcare cinci temeuri ale proiectului: revizuirile și revizionismul, generația „orfelină” (a lui Labiș), „epopea” limbii de lemn de la comunism la postcomunismul tranzitoriu, conceptele de postmodernism și transmodernism și protocronismul. În partea a doua, „noua istorie literară” e argumentată cu șapte întrebări care sunt tot atâtea „studii de caz”. În loc de concluzii, o întrebare suspans: *Avem roman?*

Pare simplu ca bună ziua, revizuirea în accepția lovinesciană e benefică și necesară, ca să nu spun obligatorie, atunci când, de fapt, înseamnă onestă autorevizuire. Dacă „revizuirea” e dictată de un capriciu personal sau de conjunctura socio-politică, atunci se produce o gravă eroare. În ce fel a revizuit proletcultismul și realismul socialist valorile se cunoaște destul de bine și a oculta fenomenul, chiar și într-o perspectivă estetică ortodoxă, înseamnă o evadare din planul axiologic. În anii nouăzeci s-a declanșat o dură campanie revizionistă, egală cu un „jdanovism pe dos”. Orientarea estetică a fost supusă blamării în favoarea eticului („est-eticului”, terminologie

preluată de la Timothy G. Ash) și a politicului. Esteticul ar fi echivalat în comunism cu evaziunea sau colaboraționismul mascat, iar în postcomunism e „apolitic” și „nostalgic”. În unele cazuri, dacă gustul estetic performant e motivul principal de a nu rezona cu anumite direcții literare considerate deficitare estetic, nu se poate vorbi de „revizionism”. Și încă, după 2000 încoace apele încep să se retragă către matcă, iar în momentul de față revizionistii nu prea mai au suflu.

Înarmat cu înțelegerea corectă a conceptului de la E. Lovinescu citire, Adrian Dinu Rachieru insistă asupra momentului postdecembrist, împreună cu alte asistențe și, mai ales, ca recenzii la origini, cu „vocea lucidă” a Nicolettei Sălcudeanu, autoare a două cărți de referință în materie: *Asupra criticii de azi și Revizuire și revizionism în literatura postdecembristă*. După ce trece rapid prin foc și sabie „inchiziția proletcultistă”, este dată în vileag atitudinea „revașardă” a criticii de front postcomuniste, care nu-i decât o politizare resentimentară până la gradul de „canibalism literar”. În condițiile pluralismului, spune Adrian Dinu Rachieru în ton cu Nicoleta Sălcudeanu, „critica de azi” promovează maniheismul, „iacobinismul etic”, intoleranța stridentă, departe de miza estetică. Nu doar „colaboraționistii” comuniști au fost supuși demolării, ci și adevărate valori ale culturii naționale, „expirații”. A fost trecut prin arcele demitizării cel mai mult Eminescu. E momentul ca autorul să stăruie asupra exemplului Nichita Stănescu, ca victimă emblematică a probei de foc, în legătură cu care criticul sociolog scrisese deja o carte în 2006, *Nichita Stănescu – un idol fals*.

Despre generații și în special despre „generația orfelină” se fac distincții rezonabile, cum ar fi numele dat primului val postbelic, al înviorării și emancipării lirismului. Totul a început cu «ereticii» Nicolae Labiș, „prima conștiință eliberată de dogmă”. Moartea lui prematură și tragică a fost „ca un recul de armă” (Grigore Hagiu) pentru ceea ce se numește generația '60. „Orfelină”, pentru că n-a avut modele când a izbucnit în plină vâltoare proletcultistă, stimulată de voința de recuperare a marilor înaintași; „orfelină”, pentru că Labiș nu mai exista biografic. „Treapta limpezirii”, cum spunea însuși „teribilul adolescent”, a avut loc la mijlocul obsedantului deceniu, odată cu „al doilea Labiș”, „ultimul Labiș”, treaptă caracterizată prin, sintetizează criticul, „inocența vizionară, emblema romantică, saltul la metapoezie”. În afara „recuperării” lui Labiș, proiectul viitoarei istorii „politice” a literaturii române prevede „revizitarea” (termen mult preferat de autor) primului și celui de al doilea val al „superbei generații”. Va reieși că „generația Labiș” există cu adevărat, în ciuda defăimării ei, inclusiv de optzeciști postmoderniști și că imaginea deșertului cultural trebuie respinsă.

E greu de imaginat în ce fel va arăta slaba aderență a istoricului literar-politic la „realismul minor al optzeciștilor evoluând în decor postmodern”, cum reiese din capitolul cheie pentru perioada avută în vedere: *Postmodernism și transmodernism*. În mod normal, Adrian Dinu Rachieru conlucrează cu mulți teoreticieni ai postmodernismului, fenomen atât de strașnic controversat. Din toate datele culese se pare că partea cealaltă a lunii îi reține mai mult atenția: „Indiscutabil, postmodernismul exprimă o stare de criză”, e „un concept cameleonic”, „cultivă pluralitatea conflictuală”. *Postmortemismul*, îi zice Olsen, iubește „deteritorializarea” (Docherty), într-o realitate „fracturată”, impune poetica fragmentului drept crez estetic, societatea mediatică „transformă realitatea într-un construct narativ și trece dezinvolt de la informare la manipulare”. Cât privește plaja păcatelor, sunt aduși ca martori de nădejde inșiși Gianni Vattimo, Ihab Hasan, Jean François Lyotard, Habermas, Jean Baudrillard, ca să nu mai numim o sumedenie de alte nume, care toți par să fi avut mai mult rezerve față de această paradigmă. Dintre numeroasele „reacții alergice”, să mai spicuiem doar câteva: „noțiune precară”, „eclectism”, „raționalitate limitată”, „deconstructivism”, „pustișă ireverențioasă”, „echivoc”, „fals egalitarism”, „criză a autorității culturale”, „narcisism”, „abolirea imaginației umaniste”, „mișcare inclusivistă”, „susceptibil de protocronism”. De la Matei Călinescu, analistul nostru reține formula „subcategorie a avangardei”, nu și definirea ca „o nouă «față» a modernității”; nu „rădăcini homerice”, cum spunea Umberto Eco, nu „paradoxul” (?) lui Lyotard: „O operă poate deveni modernă doar dacă e, mai întâi, postmodernă. Astfel înțeles, postmodernismul nu e modernismul care sfârșește, ci modernismul în stare născândă – și această stare e o constantă”.

După un excurs sociologic copios, cu distincția dintre postmodernism și postmodernitate, cu «universul fantasmatic»

ale erei *mass-media*, Adrian Dinu Rachieru ajunge la transmodernism, dar încheie repede și aprobativ, prin scurta referință la cartea lui Theodor Codreanu din 2005, *Transmodernismul*. Scrie autorul proiectului unei istorii politice a literaturii române: „Este chemat la rampă și *transumanismul* pentru a explica acel om care «se naște din nou», ca ambițios proiect educațional. În fine, dacă *transdisciplinaritatea* își leagă începuturile (în orizontul anilor '70) de numele lui Jean Piaget, Edgar Morin și Erich Jantsch, cam tot pe atunci descoperă Theodor Codreanu «germenii transmodernismului». S-ar părea că asistăm la «înfiriparea noii paradigme», exegetul însă convins că transmodernismul va fi «marca secolului XXI». Și parafrazează parcă încuviințând: „În hățușul noului ev cultural, în plin haosmos, într-o lume *opacă*, cucerită de spirit schizoid, Theodor Codreanu invocă salvator antropologia creștină (...) Dacă temeiul postmodernismului a fost revolta, evident că la noi, în câmp literar, el s-a manifestat imitativ, ca postmodernism castrat, artificial, abundent teoretizat, cu reușite sărăcuțe, în pofida listelor interminabile cu «postmodernizați». Judecând strict calendaristic, bineînțeles, toți suntem postmoderni!”

Limbajul exegetic de până aici este, cum se vede, un jargon profesionist nu tocmai ademenitor. Poate fi confundat cu „limbajul de lemn” de cei care nu au puterea distingerii. Adrian Dinu Rachieru consacră subiectului titular un alt eseu, *Epopeea „limbii de lemn”*... Scriitorii i-au acordat mult spirit comic-satiric, sociologul scrie grav și, parcă, lemnos: „Scena postmodernă de o năucitoare caleidoscopie, marchează *ruptura* cu societatea tradițională, ruptura acuzată de organicism neguros și ne invită în hiperrealitate (...) După Douglas, ecranul mintal postmodern ne îmbie într-un «deșert unidimensional de imagini», oferind modele de identitate. E vorba de un individ «diminuat». Fiindcă ideologia divertismentului, dincolo de confortul clișeistic, este pură invenție mentală, «așezându-ne» în stereotipie și sărăcie ideatică. Și dacă blamata limbă de lemn slujea un mijloc de mascare a realității (denaturând comunicarea); nu mai puțin epoca mediatică, prin indistincția construită savant (hibridând realul) produce prin standardizare și infantilizare *teleintelctuali* (P. Bourdieu)”. Orice epocă își are limbajul de lemn (propagandistic, demagogic specific, destinat *ascunderii*). Cercetătoarea Françoise Thom scrie în faimosul ei studiu, *Limba de lemn*, că „istoria limbii de lemn coincide cu cea a ideologiei”, că e un „produs jalnic al ideologiei”. Cel mai „jalnic” este lemnul totalitarist, iar cel postcomunist ar fi cel mai comic-schizofrenic, ambele stricătoare de limbă.

Odiseea protocronismului vs. sincronismul va ține seama în virtuala istorie politică de fireștile delimitări, restabilind un echilibru al opușilor, adică fără excesele de-o parte și de alta (priorități forțate, imitații slugarnice).

„Studiile de caz” debutează tot cu pledoaria pentru o nouă istorie literară, acum mobilul principal fiind „dosariada”, „instrumentarea dosarelor Securității, prin distorsionile și manipularile care au intoxicat «piața deconspirărilor»”. Sigur, trebuie imperativ să se purceadă la înlăturarea revizionismului est-etic („noua poliție politică”) și să se apeleze la adevăratele criterii valorice. Discursul autorului devine mai vivace în „studiile de caz”, cum e proteismul călinescian, spectacolul de personalitate, divers interpretat de exegeza „ciclotomică”. O permanentă pendulare între vocația creatoare și cea constructivă, între dezlănțuirea titană și disponibilitatea de angajare etc. Un estet cinic? Nu, o voință de cea mai largă deschidere. Și „Cazul Noica” îi oferă poziționarea într-un turbion al contrastelor pentru atingerea misionarismului său cultural (utopic), de la onestitatea structurală la «stilistica supunerii» (Gabriel Andreescu). Stimulente ale virtuții istoriei a literaturii române postbelice sunt anunțatele reinterpretări ale cazurilor litigioase: „complexul” Goma, ideocritica enciclopedicului Adrian Marino, „deconspiratul” I.D. Sârbu, recalibrarea lui Nicolae Breban.

„Avem roman? se întreabă în final Adrian Dinu Rachieru, cam în felul lui Mihail Ralea prin 1927 sau al lui Ovidiu Papadima, în 1938. Cum să nu, dar atacă dușmani din „ghetoul estetic”, din „textualism” și din societatea mediatică. Sunt și prieteni, pe care îi vom vedea la fața locului în istoria literaturii anunțate.

Constantin TRANDAFIR

Interviul Acoladei: SIMONA-GRAZIA DIMA

„Poezia... o modalitate reală de a călători în spirit”

Dragă Simona-Grazia, ce aş putea alege drept suav, vulnerabil, potrivit mijloc de atac, pentru un interviu dorit şi amânat, cu domnia ta? Începutul poemului deschizător al cărţii tale Călătorii apocrif, apărută în 2002, la Editura Paralela 45. Unul dintre cele mai frumoase poeme pe care le-am citit... „Simultan rege gata de

incoronare şi biet Plantagenet/ pornit în exil, la primirea unei diffidatio/ Între ceea ce vezi şi ceea ce sunt, între cale şi inimă – infinita/ călătorie”... Care sunt câteva dintre ţintele călătoriei? Câtă putere are poezia în a reinventa căi utopice pentru trăire, emoţie, cunoaştere, pentru scris? Ceea ce ştiu este că nu există drum de întoarcere din această aventură a spiritului.

Dragă Lucia, dacă, adolescentă fiind, poezia mi s-ar fi părut un artificiu, nu m-aş fi dedicat ei. Atracţia ei imperioasă se explică prin încredinţarea, nemotivată exterior, că ea depăşeşte utopia, fiind o modalitate reală de a „călători” în spirit (folosesc ghilimele pentru că nu e vorba de fapt de nicio călătorie, decât în sens metaforic; spiritul e aici, mereu, noi nu plecăm niciunde). Fiindcă se înfăţişează în chip de rostire incantatorie sau de viziune pregnantă, concentrată, ea ne face să coborâm insesizabil spre centrul fiinţei, ne apropie de sursă, de principiul fiinţării. Astfel, poezia mi-a apărut ca o forţă efectivă, enorm răsplătitoare, prin simpla bucurie. De-a lungul timpului mi-a adus satisfacţiile căutate – pace sufletească, seninătate, răspunsul la multe întrebări, siguranţa că tabloul existenţei se poate picta la infinit – odată cu fiecare artist – şi în toate nuanţele posibile.

Scriitor plurivalent – poet, eseist, traducător, comentator, veritabil om de carte, aşa sună „la rece”, pe bloguri şi în numeroasele opinii critice, cartea ta de vizită. Nu sunt mulţi scriitori asemenea ţie. Ai mărturisit, nu o dată, dorinţa de a deveni scriitor total. Ai avut aspiraţia asta în sânge. Aş fi spus „la început a fost poezia”, dar corectez şi cred că poezia le cuprinde pe toate. Dintre cele 17 volume publicate, 12 sunt de poezie. Cum s-a construit, în timp, personalitatea ta literară, ca „drept al rănii de a rămâne deschisă”? (acesta este unul dintre titlurile cărţilor tale). Ai trecut bună parte din viaţă în faimosul burg bănăţean. În prefaţa la cartea de eseuri Blandeţea scorpionului, faci câteva mărturisiri. Aduag aici şi dovezile pozitive ale lui Livius Ciocărlie, Cornel Ungureanu, Vasile Popovici, Daniel Vighi, Mircea Mihăieş, Eugen Dorcescu. Cât datorezi mediului în care te-ai format?

Am senzaţia că nu m-am schimbat. În primul rând, mi-am păstrat starea de copilărie interioară şi asta cred că e cea mai mare victorie a mea! Problema oraşului natal este interesantă dacă el a putut dăruir nişte tipare neschimbătoare. Timişoara a fost şi este pentru mine un topos al ordinii, al înţeleptei gospodării, dar şi unul coincident cu multe din aspiraţiile mele sufleteşti cele mai intime. Este locul ideal al multiculturalismului trăit firesc, al spiritualităţii vii, aplicate. Mai sunt timişorenii care au scris despre mine, precum Marcel Corniş-Pop, critic şi mentor de excepţie la literatura engleză şi americană, conducătorul lucrării mele de licenţă despre Virginia Woolf şi primul cititor al unor texte poetice din creaţia mea, devenit profesor la o universitate din Statele Unite, criticii Al. Ruja, Adrian Dinu Rachieru, Lucian Alexiu, dar şi poezii Rodica Draghinescu, Eugen Bunaru sau Petru Ilieşu. Le sunt recunoscătoare pentru empatie, pentru strădania de a mă înţelege. O menţiune specială i se cuvine lui Eugen Todoran, strălucitul profesor universitar, eminescolog de prestigiu, dar şi autor al unui vechi curs de folclor pe care şi l-a reactualizat prin predarea la grupa noastră – el mi-a influenţat gândirea şi poezia; alţi amici statonici: Marcel Tolcea, spirit caleidoscopic, sagace, Viorel Marineasa, filosoful unui spaţiu ficţional.

Ne-am întâlnit, dragă Simona-Grazia, la o seară omagială M. Ivănescu. Mi-ai vorbit despre un demers eliberator. Ai adunat, în anii din urmă, paginile de poezie scrise de tatal tău, într-o viaţă. În ce mod te-au marcat cele două prezenţe esenţiale în existenţa ta: tatăl şi mama?

Pentru mine mama şi tata au fost nişte modele, în sensul înaltei lor formaţii culturale, au fost lumea mea, la care participam, în sensul că le ştiam trăirile, suferinţele,

opţiunile. Amândoi au studiat la Universitatea din Bucureşti, oraşul „de inimă”, unde mai apoi am (re)venit toţi trei, ca membri ai USR, ambii au fost scriitori încă din liceu. Mama era poreclită în şcoală Puşkin, pentru că scria poeme. Ca un amănunt picant, ea compunea, la cerere, şi scrisori de dragoste, în numele colegelor, era foarte solicitată. Amândoi trăiau în şi pentru cultură, acest tip de vieţuire era firescul existenţei noastre împreună. Simplitatea de a-ţi vedea părintele cu o carte în mână, citind, scriind, comentând, este un nobil exemplu care se fixează în subconştient. Dacă m-am gândit să valorific toate poemele lăsate de tata (căci le-a scris pentru sufletul său, doar două i-au apărut antum, dar sub pseudonim) este, în consecinţă, expresia unei solidarităţi scriitoriceşti, mai mult decât un gest de ordin personal. Este un semn de respect ca de la scriitor la scriitor, chiar o asceză, căci, de fapt, eu m-am deosebit foarte mult de tatăl meu, am avut gusturi, credinţe, opţiuni diferite. Cu toate acestea, cum spuneam, mi-am dat seama cât de mult au însemnat acele poeme pentru el – a trăit prin ele, s-a poziţionat prin ele faţă de o realitate care îi displăcea. Am văzut în lirica sa un fapt mai general: lupta cu timiditatea faţă de destin şi faţă de cuvânt, cu nefericirea; dramatica încercare, oarecum neîncercătoare, de a sonda viaţa. O pălpăire în noapte, căreia eu i-am adus situaţia înseninată în lumină. Dacă se poate vorbi însă de vreo moştenire literară, ea este cu certitudine de la mama mea, un maestru pentru mine, în toate. Ea poate fi descrisă cel mai bine prin tăcere, prin metania în faţa unei icoane.

Întrebarea anterioară, pe care am adresat-o şi altor scriitori, vrea să aducă o anume culoare, care aşază, cu trecerea vremii, o altă matcă, purificatoare prin forţa lucrurilor. Eşti adepta lui T.S. Eliot. Marele poet spunea

că adevărata creaţie e impersonală, în sensul că aceasta aderă la idealuri superioare. Scriitorul se exprimă în primul rând prin cărţile lui, nu prin biografie, aşa înţeleg eu. „S-a trăit” ani mulţi sub tirania postmodernă. Unde cauţi înclinarea axei Balanţei?

De T.S. Eliot ca poet şi critic mă simt extrem de apropiată, cu excepţia unor instanţe când mi se pare excesiv, neiertător: de pildă, în repulsia absolută faţă de dezordine (explicabilă, cred, biografic: a fost de o cruzime de necrezut faţă de soţia sa, bolnavă psihic). Nu avem încotro, ne asumăm şi dezordinea, ea face parte din viaţă, nu putem arunca la gunoi oamenii care nu ne plac. Nici arta nu poate fi ordine perfectă, iraţionalul (sau ceea ce ni se pare a fi astfel) este adesea determinant, ca voce a intuiţiei profunde. Eliot s-a exprimat despre impersonalitatea în artă în mai multe rânduri, în eseurile sale despre Dante, Baudelaire sau Yeats – în acesta din urmă cel mai clar, vorbind despre impersonalitatea „poetului care, datorită experienţei personale intense, este capabil să exprime un adevăr general; să facă din el un simbol, conservând întreaga specificitate a experienţei”. Prin acest concept, unul cu o îndelungă carieră, încă de la Schopenhauer, nu înţelege aşadar o intelectuală desprindere de viaţă, ci, dimpotrivă, asumarea ei semnificativă. Se referă la acea capacitate supremă, pe care marii artiştii o au, de a face din viaţă artă. Biografia nu este deci exclusă, dar arta se cuvine a fi judecată prin legile ei intrinseci. Există oare artă de o categorie sau alta? Poate momentan. Fiecare curent artistic pune diferit accentele, în realitate însă fiind vorba de artă, dacă ea există. În afara ei stă, dar nu înşală pe nimeni, non-artă.

Unde se plasează scriitorul, între propriul destin şi opţiunea sa? Sunt acestea cuvinte mari, pe care le însoţim cu însuşirea greu decodabilă numită talent. Ce înseamnă apartenenţa la o generaţie? Cine eşti, Simona-Grazia Dima?

Sincer, chiar nu ştiu cine sunt, presimt doar: foşnetul unor frunze, strălucirea unei raze pe ape, stiletul unui gând.

Tot ce este cosmic, independent, liber, fatidic. Un răspuns neaşteptat? Destinul e o forţă care te împinge undeva fără voia ta. Simţi chemarea şi te supui. Mama m-a prevenit mereu asupra vitregiei condiţiei de scriitor: îi dai totul, iar el îţi cere noi şi noi sacrificii, spre a te răsplăti foarte puţin sau a-ţi dăruir neînţelegere, împotriviri. Dar îndurarea acestora este un titlu de glorie – expresia fidelităţii tale. Iar bucuria simţită scriind şterge durerile, pacifică. Scriitor este acela care îşi asumă singurătatea, în sensul de trăire personală. Scrisul este luptă, perfecţionare de sine, culminând într-o îmbrăţişare a tuturor, a firii chiar, nu doar a unei generaţii anume (şi doar umană).

O întrebare mai „lumească”, acum. Eşti secretar PEN-Club. Ce faci în calitate asta?

În februarie 2006 am fost propusă şi votată pentru a fi secretar general al celei mai vechi organizaţii mondiale a scriitorilor, apoi, în 2011, am fost propusă iar pentru un nou mandat. Nu mi-am dorit această postură, am acceptat-o din civism. Cred în PEN-Club, îl slujesc cu devotament, reprezentând România la conferinţe internaţionale, unde am susţinut constant valoarea culturii româneşti, a literaturii ei, sprijinind colegii să meargă şi ei la astfel de manifestări, deşi finanţarea este mereu o problemă dificilă pentru noi toţi, aşa că participarea noastră este intermitentă, coordonând traducerea a aproape 20 de

Zilele Acolada: Alex. cu Domniţa Ştefănescu şi Gheorghe Grigurcu

scriitori români, în cadrul unui proiect desfăşurat împreună cu PEN-Clubul macedonean, dar şi dedicându-mă, ca un benedictin, din propria voie, unor chestiuni de migală şi rutină, esenţiale pentru supravieţuirea Clubului nostru. Este şi asta o cale spirituală: să nu mai distingi între mare şi mic, între important şi neimportant. O mare sursă spirituală afirmă: ceea ce este sus este şi jos. Lucrurile mari se întemeiază deci pe cele mici. Dacă acestea din urmă nu sunt bine rânduite, pot apărea catastrofe.

Ai scris pagini remarcabile despre perspectiva literară şi cea spirituală. Au trecut sărbătorile Sfinţilor Paşti. Ce legătură ai face între trăirea religioasă şi cea poetică? Greu de dezlegat această întrebare. Este sigur însă că începem şi sfârşim asumându-ne singurătatea... Îndoiala. Aspiraţia la desăvârşire.

Dezlegării acestei întrebări i-am dedicat o carte, apariţie certă la momentul publicării interviului nostru – *Miceli solare*, volum de eseuri adunate pornind de la rubrica pe care am susţinut-o în revista „Vatra”, între anii 2010 şi 2012. Tocmai asta am încercat – să testez limitele cuvântului, să văd până unde se poate întinde capacitatea sa revelatorie.

Pare o întrebare grea, dar, din câte mi-am dat seama, răspunsul la ea nu e complicat, constând dintr-o practică neîntreruptă, din efortul spre naturaleţe, spre a recăştiga libertatea hărăzită din naştere fiecăruia. Nu există singurătate în această căutare, pentru că spiritul este plenitudine, totalitate, nici îndoială, dacă vedem semnele fără echivoc, presărate pe calea deschisă de sincera aspiraţie spre desăvârşire, cum spui. Una cu acea înălţare detectată de Samuel Johnson şi preluată de T.S. Eliot.

Mulţumesc pentru aceste întrebări minunate!

Interviu realizat de
Lucia NEGOIŢĂ

Poetica DADA sau Încercarea de a omorî poezia (3)

(5). Poemul merz – Merzdichtung

Asemănătoare într-o anumită privință poeziei de sunete și celei picturale sunt și poeziile lui Kurt Schwitters, un artist refuzat de gruparea Dada din Berlin, dar acceptat de Tzara. De fapt, Schwitters propune o variantă la Dada, numită *Merz*. Creațiile lui picturale, poetice, teatrale se numesc *merz*. Astfel, există poeme *merz*, pictură *merz*, teatru *merz*. Poemul *merz* – *Merzdichtung* – este compus din litere, silabe, cuvinte cu sens și fără sens, de cele mai multe ori. Aceste poeme sunt numite de Marc Dachy „poeme elementare” sau „poeme de litere”. Iată de exemplu primele 12 versuri din poemul *merz* numit *Gedicht: b/ f/ bw/ fms/ bwre/ fmsbewe/ beweretă/ fmsbewetă/ p/ beweretăză/ fmsbewetăză/ p*... „Elementele artei poetice sunt literele, silabele, cuvintele, frazele. Din deschiderea reciprocă a acestor elemente se naște poezia. Sensul nu este important decât pus

Doi șefi de reviste: Mircea Arman și Săluț Horvat

în valoare în egală măsură cu fiecare dintre factori”, spune Kurt Schwitters, lămurindu-ne astfel asupra conceptului de poezie *merz*. (Kurt Schwitters, citat de Dachy, 3, p. 48). Tehnica lui Schwitters, ca și celelalte patru tehnici anterioare, vor fi preluate de avangarda rusă, de Max Ernst în colajele sale plastico-literare, de Victor Brauner și Ilarie Voronca în numărul unic al revistei *75 HP*...

Poezia dada mai cunoaște și alte moduri ale expresiei care concurează pentru statutul de poezie... Acestora li s-ar putea găsi mai greu o tipologie, dacă nu cumva tipologia în cauză ar fi aceea, atât de largă și primitoare, a nonpoeziei. Iată de pildă poezia *Zid*, semnată de Kurt Schwitters, recoltată din volumul *Anna Blume* (1919, 1922): „Cinci Patru Trei Doi Unu / Zid / Zid / ZID / ZID ZID ZID / ZID ZID ZID ZID ZID ZID / Ziduri / Ziduri / Ziduri / ZIDURI ZIDURI ZIDURI / ZIDURI ZIDURI ZIDURI ZIDURI / ZID / ZID ZID ZID / ZID ZID ZID / zid zid zid / zid / zid / zid // zid”

La fel de inovatoare par să fie și aceste două poezii dada, fără titlu, semnate de Marcel Duchamp: „Rose Selavy găsește că un insecticid / trebuie să se culce cu maică-sa / înainte de-a o ucide. Pionezele / sunt de rigoare.” (*Littérature*, nr. 5, octombrie 1922); „Rose Selavy și cu mine eschivăm / echimozele eschimoșilor / prin cuvinte excelente” (*Revista 391*, nr. 18, iulie 1924).

Ce putem spune despre toate aceste tipuri de poezie dada? Este vreunul dintre ele mai apropiat de poezie decât celelalte? Pot fi considerate tipurile în cauză poezie?

Toate tehnicile dada prezentate creează, după cum am văzut, poezii aberante semantic, absurde, haotice, incoerente, neinteligibile, anti-artistice, anti-poetice. Poezia dada respinge logica, coerența, sintaxa și gramatica limbajului care ar fi să se constituie ca poezie. Poezia dada este un discurs lingvistic *alterat semantic*, deci un discurs parțial sau total *desemantizat*. „Astfel am ajuns să luăm drept obiect al atacurilor noastre însăși baza societății: limbajul, ca agent de comunicare între indivizi, și logica adică cimentul”, declară Tzara în conferința-eseu *Suprarealismul și epoca de după război* (4, p. 608). Fiind în general golit de sens, de idei coerente, limbajul „poezie” dada este incapabil să producă emoții sau să transmită vreo viziune poetică. Toate aceste trăsături ale poeziei dada ne arată că ea neagă, de fapt, poezia: poezia dada este o *anti-poezie*, o *nonpoezie*.

Dar poezii dada nici nu au intenția de a crea poezie... Deși născocesc atâtea tehnici noi, acestea nu sunt cătuși de puțin tehnici *poetice*, ci tehnici care urmăresc fabricarea unui discurs incoerent, de neînțeles, amputat logic, absurd. În fond, intenția poezilor dadaști este aceea de a produce texte *antipoetice*, texte care fac *tabula rasa*, care distrug prin ele însele poezia: „Trebuie să spunem că, atunci când am început să scriu, era mai degrabă pentru a acționa *împotriva literaturii și artei*.” (...) „Mai cred că există un mijloc foarte subtil de a *distruge*, chiar prin scris, gustul pentru literatură. Și anume combătând-

o cu propriile-i mijloace și în chiar formulele ei”, declară Tzara în interviul cu Roger Vitrac, în anul 1923. (3, p. 117, s.n.). Programul *tabula rasa* sau de distrugere a artei este aplicat cât se poate de eficient și în poezie.

Poezia dada eșuează ca poezie și pentru că ea ignoră realitatea, așadar problematica umană, natura, existența și trăirile autorului, din care poezia își face obiect. Poezia dada nu mai amintește decât vag de realitate, de referentul ei. „Și aici trebuie să spunem că orice poezie nu trebuie să exprime o realitate. Ea însăși este o realitate. Ea se exprimă pe ea însăși. Ea este o creațiune subiectivă a poetului, o lume specifică, un univers particular pe care poetul îl însuflețește, după un fel de gândire care adeseori poate fi obscur, dar care nu este mai puțin organic”, spune Tzara în *Suprarealismul și epoca de după război* (4, p. 613).

Aruncând pe fereastră realitatea, așadar problematica/existența umană, natura, propriile trăiri, poetul dada nu își mai poate elabora poezia ca o *viziune poetică asupra realității*, deci o *reacție artistică* la realitate, fie aceasta o realitate agreabilă sau dezagreabilă, umană sau inumană, fascinantă sau dementă. Poetului dada nu îi mai rămâne decât să prezinte „o lume specifică, un univers particular” cu totul rupt de realitate și în același timp obscur, incoerent, de vreme ce „poetul [...] însuflețește [acest univers particular] după un fel de gândire care adeseori poate fi obscur”, de neînțeles.

Ruperea poetului dada de realitate înseamnă, așadar, eliminarea obiectului care face posibilă viziunea poetică. De fapt, viziunea poetică asupra realității este înlocuită

în poezia dada cu o lume particulară obscură, incoerentă, absurdă, care nu îl mai poate implica emoțional și intelectual pe lector. Iată ce spune, spre pildă, Tzara cu privire la poemele sale dramatice în nota numită *Authorization*, apărută în revista *New York Dada* (1921): „Curând, Dada va putea să se mândrească, deoarece el a demonstrat oamenilor că a spune *dreapta* în loc de *stânga* este, nici mai mult nici mai puțin, ceva logic; că *roșu* și *valiză* înseamnă același lucru, că *1765 = 34*; că *tâmpit* este un *merit*, că *da = nu*.” (Tristan Tzara, *Opere Complete*, vol. I, Ed. Flamarion, Paris, 1975, p. 153).

Tzara se pronunță și aici, în mod evident, pentru ilogic, incoerență, obscuritate și absurd, trăsături prezente, de altfel, atât în poeziile dada cât și în poemele dramatice dada – *Prima* și *A doua aventură celestă a domnului Antipyrin*, *Inimă de Gaz* și *Batista de Nori*. Ideea că poezia dada urmărește să îl implice emoțional și spiritual pe lector este falsă, pentru că Dada nici

nu își pune de regulă problema lectorului: „Arta e un lucru privat, artistul o face pentru el; o operă care poate fi înțeleasă e un produs de ziarist”, spune Tzara în *Manifest Dada 1918*. În mare, poezia dada este consecința unui proiect. Poetul dada nu creează în mod natural, dintr-un preaplin existențial, spiritual, tensional, ci ca urmare a unui program „poetic” ce se îndepărtează conștient de poezia autentică prin textele intenționate antipoetice pe care le produce.

Distrugere și umanism...

Cu privire la poezie, Dada poate să facă însă și declarații de bun simț și constructive... De pildă, în conferința *Suprarealismul și epoca de după război*, ținută la București în anul 1946, Tzara vorbește despre „noul umanism literar” și, implicit, despre poezia umanistă pe care o așteaptă să se ivească la orizontul poeziei. Mai mult de atât, el ajunge să susțină chiar și „umanizarea poeziei *incepută prin dada*” (4, p. 614, s.n.)...

Iată o declarație șocantă! A scris Dada poezie umanistă? A apărut Dada umanismul și poezia umanistă? Declarația lui Tzara, făcută în anul 1946, deci la 23 de ani după stingerea mișcării, este doar o figură de stil, o piruetă teatrală târzie, menită probabil să repare imaginea Dada, după ce în mod constant cele cinci tehnici poetice practicate de poetul dada au făcut totul ca să omoare poezia și orice idee de umanism care i-ar fi scăpat acesteia printre rânduri:

„Ceea ce e divin în noi este trezirea acțiunii împotriva omului”, spune Tzara în *Manifest Dada 1918* (2, p. 21). Ceea ce e divin în noi este trezirea acțiunii împotriva omului, este antiumanismul. Iată umanismul lui Dada! În *Prima aventură*

La sfat de taină, Radu Ulmeanu și Alexandru Petria

celestă a domnului Antipyrin (1916), Tzara ne asigură că „Dada este artă fără papuci de casă și fără paralelă; care e contra și pentru unite și hotărât opusă viitorului; scuipăm pe omenire. (...) Arta nu este serioasă, vă asigur.” (1, p. 29)

Cu declarațiile din *Suprarealismul și epoca de după război* (1946) – „Din parte-mi, văd sinteze într-un *nou umanism* care se desenează la orizontul literaturii franceze” (s.n.) și „umanizarea poeziei *incepută prin dada*” – Tzara nu mai scuipează pe omenire, nu mai consideră arta ca fiind neserioasă, ci strânge cu putere la piept omenirea pe care a scuipat până mai ieri... Dar dacă Tzara era conștient și pătruns de sensul înalt umanist al poeziei, ce l-a oprit totuși să creeze chiar în sensul umanismului, așadar poezie umanistă?

În general, ideile avangardei Dada și, firește, ale dadaistului Tzara despre poezie sunt idei crematorii, așa încât anunțul privitor la așteptarea înfrigurată a unei poezii umaniste, care să propage valori umane, valori ale vieții, ale binelui și adevărului, contrazice dadaismul în tot ce a făcut el în anii gloriole sale. Să mai pretinzi și „umanizarea poeziei *incepută prin dada*” (ib., s.n.), tocmai prin dada, înseamnă să îți arogi fapte și atitudini ce nu ți-au aparținut, vai, niciodată; și care nu îi aparțin nici avangardei Dada, în general, de vreme ce aceasta a contestat umanismul prin aproape tot ce a întreprins. Dar poate că versuri de tipul acesta – „Ușă zăvorâtă fără înfrățire suntem amare fel / freamătă a da înapoi scolopendru din turnul Eiffel / stomac imens cugetă și gândește chibzuiește / mecanism fără durere 178958555 ieho fibi aha / Doamne Doamne de-a lungul canalului / Febra puerperală dantele și SO2H4 (...)” – să ilustreze umanismul și „umanizarea poeziei *incepută prin dada*” și să ne sugereze cum ar putea să arate, în mod concret, „umanismul” așteptat de Tzara... Morala cercului literar dadaist s-ar putea afla în *Scrisoare deschisă lui Jacques Rivière*:

„Este cam același lucru dacă scriem un poem în siameză ori dansăm pe o locomotivă.” (Tzara, 2, p. 88).

Virgil DIACONU

Bibliografie și note

1. Tristan Tzara, *Opere teatrale*, text stabilit de Henri Béhar, Université Paris III, în *Caietele Tristan Tzara*, traducere de Vasile Robciuc, Printemps, Moinești, România, 2007.
2. Tristan Tzara, *Șapte manifeste dada. Lampisterii. Omul aproximativ*, traducere, prefață și note de Ion Pop, Editura Univers, București, 1996.
3. Marc Dachy, *Dada. Revolta artei*, traducere Irinel Antoniu, Editura Univers, colecțiile Cotidianul. Enciclopedica, 2007, București.
4. Marin Mincu, *Avangarda literară românească*, Ed. Pontica, Ed. a III-a, 2006.
5. Ion Pop, *Dadaismul – Imagine poetică și anti-imagine*, revista *Echinox*, ianuarie 2011.
6. *Caietele Tristan Tzara*, tomul 3&4, ediție îngrijită de Vasile Robciuc, Editura Babel, Bacău, 2013.

* Eseul face parte dintr-un volum în lucru, ce tratează despre artele poetice, fie acestea ale poezilor individuali, fie ale criticilor și teoreticienilor prinși de mirajul poeziei, fie ale curentelor sau generațiilor literare.

ITINERARIILE PLASTICE

Brâncușologia împotriva lui Brâncuși

Chiar acum, anno domini 2014, în care s-au împlinit 138 de ani de la nașterea lui Constantin Brâncuși, să ne imaginăm că, tulburați peste măsură de treburile zilnice, într-una din nopți ne organizăm un coșmar: se face că Ion Iliescu este Președinte, că zîmbetul lui e lege pentru toți curtenii care se înșiră de la scările Cotrocenilor și pînă la umbra

lui Lenin de la Casa Scînteii – unde Viorel Mărginean tocmai privește pe fereastră, vede un gol imens și crede că Bucureștiul a fost pîrjolit, dar nu-și dă seama că se uită înlăuntru, în sine însuși, la propriul său peisaj interior – , că apare apoi pe postul național, condus evident de Dumitru Popa, și spune fără să clipească: Traian Chebeleu, unul dintre cei mai importanți eminescologi contemporani, este obstrucționat în proiectele lui de restaurare a manuscriselor eminesciene de niște făpturi care nu înțeleg necesitatea acestei acțiuni și sensul ei adînc etc. etc. Ce s-ar întîmpla după o asemenea declarație? Simplu: contracandidatul etern, Emil Constantinescu, ar cîștiga toate alegerile fără a mai avea vreun adversar, pentru că a doua zi după declarația de pe micul ecran Președintele Iliescu ar fi literalmente devorat de către *Istoria literaturii române*, indiferent de ediție, autor și număr de volume. Și asta din pricina simplă că despre Eminescu s-au scris cărți fundamentale în cultura noastră, pentru că există profesioniști ai cercetării eminesciene care și-au lăsat ochii pe manuscrise și au dobîndit, în schimb, cîteva zeci de dioptrii în plus, pentru că există, cu întreaga lor autoritate, istorii ale literaturii și istorici literari care nu pot fi nici ignorați și nici ocoliți. Pentru că opinia literară este formată și ea știe că acolo, pe unde au trecut Perpessicius, Călinescu, Vianu, Caracostea, Cioculescu, Petru Creția și Dumitru Vatamaniuc nu este loc pentru Chebeleu.

Literații pot fi însă liniștiți, totul nu este decît o joacă de-a posibilul, proiectată și ea într-o ipoteză de coșmar. Dar ceea ce în literatură nu s-ar putea întîmpla nici în vis, în artele plastice s-a întîmplat aievea. Președintele de mai sus a declarat public, cu vreo două decenii în urmă, fără griji și fără nici o remușcare, că Dl. Radu Varia, unul dintre cei mai importanți brâncușologi contemporani, este obstrucționat în intențiile lui de restaurator ș.a.m.d. Era, evident, vorba despre ansamblul de la Tirgu-Jiu. A doua zi nu numai că nu s-a întîmplat nimic, dar Președintele-estet-restaurator a ajuns bine mersi, la următoarele alegeri, pînă în turul doi, iar lucrurile au rămas neschimbate: adică *Istoria artei românești* a continuat să doarmă, acolo unde se află ea dintotdeauna, în pîntecul cald al virtualității, istoricii de artă să trăiască ei înșiși în eternitatea operei și să nu-și murdărească pata galbenă cu mizeriile zilei, iar balerini din jurul lui Brâncuși să studieze, absenți și firavi, inextricabila relație dintre Negresa albă, Albă ca zăpada și Scufița Roșie.

Cum a fost posibil ca un inginer de ape, care nu și-a practicat niciodată propria lui meserie, simplu mînuitor de forme fonetice fără conținut lexical, să se trezească subit istoric de artă, să dea undă verde unei aventuri, disprețuind fătîș opiniile de specialitate și sfidîndu-i cu aroganță pe cei citiva care trudesca cercetarea operei lui Brâncuși de zeci de ani sau chiar de o viață? Foarte simplu. Pentru că istoriografia noastră de artă n-a reușit să construiască și să impună o imagine credibilă și autoritară a lui Brâncuși. Cu excepția cercetărilor lui Barbu Brezianu și a altor cîteva, extrem de puține, copleșitoarea majoritate a scrierilor despre Brâncuși este situată undeva între tristețe și ridicol. De la activității de partid și pînă la conștiințele trezite proaspăt la o viață culturală aerobă, s-a născut un adevărat cor de extatici în imnele căruia Brâncuși apare simultan ca satir stihinic și ca inger zbanghiu, ca țaran sadea și ca inițiat în tainele piramidelor.

Dacă un volum despre Brâncuși n-a fost vreo compilație insipidă pe care n-a citit-o nici măcar autorul în timpul redactării, atunci ea este, negreșit, vreun eseu despre zbor, despre aspirație, despre cățelul pămîntului și despre identitatea ornitologică a Măiaștrei. Unui melancolic activist cultural, care ar fi trebuit demult întrebă și ce rol a jucat prin anii cincizeci în refuzul atelierului brâncușian, i-a venit, cîndva, ideea să

inventarieze toate păsările popoarelor, de la cocoșul galic la rîndunică, de la corb la lebădă și la gîscă etc. poate-poate s-o dumiri cumva în legătură cu specia *Păsării în văzduh*. Dar deși acesta este un caz extrem prin nivelul subcultural și rudimentar al autorului, el nu este deloc izolat și se regăsește, în formule mai subtile distilate, și pe la alte case.

Tocmai prin aceste enormități, debitate liric sau doct despre personaj sau despre operă, imaginea artistului își întîrzie coagularea în cultura noastră. Brâncuși este un mit, o legendă folclorică, o formă culturală preluată în șoaptă și transmisă tot așa mai departe, dar locul lui în sculptura națională este departe de a fi unul clarificat critic și istoric, iar un repertoriu al lucrărilor sale, de la idee la schiță, de aici la prima lucrare și pînă la șirul de variante nici vorbă să existe. Nimeni nu s-a încumetat să-i descrie sistematic tematica, să-i urmărească evoluțiile formale în cadrul aceleiași categorii, să-i explice abandonurile și recurențele, dar e greu de găsit un absolvent de liceu care să nu-și propună, după ce a văzut un afiș cu portretul artistului și încă vreo două lucrări, să aducă la cunoștința întregii lumi epocala sa descoperire în ceea ce privește verticalitatea Coloanei, orizontalitatea Mesei și dematerializarea Păsării cînd cade pe ea o rază de lumină mai crudă.

Extrasă din exegeza romantică a înaintașilor și din cea liric-abisală a brâncușologilor mai noi, figura lui Brâncuși este una absolut halucinantă. El este, rînd pe rînd, țaran, păstor, mag, sfînt, francmason, inițiat în doctrinele orientale și egiptene, înțelept, alchimist, țîrcovnic, turist, bucătar, amant, histrion, filosof, ba chiar Dumnezeu însuși. Și lista ar putea,

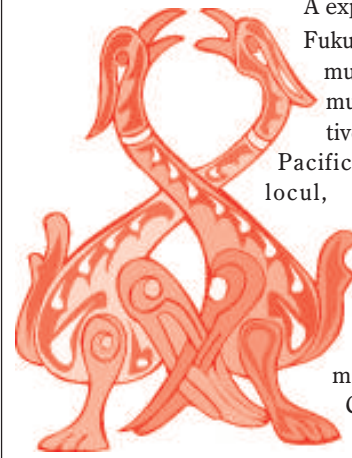
Zilele Acolada: Ce țî-e cu brâncușologii aștia!

evident, continua. Risipit în atîtea ipostaze, cum să mai regăsești în el sculptorul? Și, mai ales, cum să-l faci credibil cînd competența în opera sa nu mai este o chestiune de profesionalism, de studiu și de cercetare, ci un dar genetic pe care fiecă română trebuie să-l aibă în virtutea unei imemorabile compatibilități sangvine? Un asemenea portret fascinează, de bună seamă, excită în aceeași măsură și dezvăluie nebănuite resurse de identificare în absolut. Reveriile exegetice sînt exerciții de echivalare, forme de autopropulsare în fantasma artistului demiurg, dar ele nu fac decît să-l devalorizeze pe Brâncuși, să-i sporească vulnerabilitatea și să dea veletarismului aripi de condor.

Doar așa a fost posibilă, cîndva, ieșirea lui Iliescu la rampă și intrarea lui Varia în funcțiune. Pe fondul unui exes de orgoliu și al unui vid de autoritate. Și dacă istoriografia noastră de artă își va face un sumar examen de conștiință, nu-i va fi greu să observe că ineficiența și bovarismul ei sînt pur și simplu forme de complicitate la distrugerea patrimoniului. Iar în acest context, aventura lui Radu Varia și nesimțirea falsificatorilor nu sînt, ca în patologie, decît o problemă de comportament oportunist. Un fel de infecție secundară pe un teren deja traumatizat. Dar cine va suporta consecințele? Iată, în absența atîtor răspunsuri, încă o întrebare.

Pavel ȘUȘARĂ

Alambicul lui Ianus

A explodat uzina atomică de la Fukuzama (Japonia). Mulți au murit. Alții au fost iradiați și mutilați. Deșeurile radioactive au fost aruncate în apele Pacificului. Guvernul a izolat locul, nelăsând organele internaționale competente să aducă ajutorul cevenit celor sinistrați. Dimensiunile catastrofei sunt probabil mai mari decît cele de la Cernobâl (Ucraina), guvernul japonez minimalizînd efectele dezastrului. Iresponsabilitate nepedepsită!

Succesul pe toate planurile a făcut să crească și mai mult numărul prietenilor noștri. Mă întreb ce se va întîmpla cînd euforia fraternității va înceta.

Descartes ne spune un lucru esențial: „Il faut trouver la source et se transformer soi-même. Or trouver la source c'est remonter à l'origine de la pensée. C'est faire en sorte que celle-ci pénétre en elle-même, élucide sa propre activité, et par finir s'affranchisse de ce qui la conditionne. Si ce travail de récurage est effectuée, il est toujours à reprendre et ne dois jamais cesser - alors survient cette mutation qui donne sens à vie.”

Am descoperit că pot intra într-o secundă și prin ea mai departe, în eternitate, stare atemporală, departe de timpul celor grăbiți să cânte în orchestra celor obsedați de eficiență și câștig.

S-a stins Nathalie Sarraute, la vârsta de 99 de ani. La grande dame de la Littérature Française. O operă importantă. Pionieră a noului roman (*Nouveau Roman*). A descris amănunțit „mișcările interioare” (*tropisme*), care sînt la originea gesturilor, a cuvintelor și a sentimentelor, într-o dimensiune numită „*L'Ère du soupçon*”.

„Les hommes sont ci nécessairement que se serait être fou, par une autre tour de folie, de n'être pas fou.” (Pascal)

„Tirania nu era în Antichitate decît o formă de democrație.” (Fustel de Coulange)

Banul, banii au căzut asupra lumii, așa cum a căzut ciurma asupra trupului – după fenomenele gândirii, ale emoției, ale răsului, ale răului, ale vorbirii, ale scrisului. Banii au ruinat lumea. Cioran, rezumînd, – „Le mal naît avec la pensée. Il prospère avec l'argent.”

Ceea ce este insuportabil cînd ești bătrîn este vidul care crește în jurul nostru. Maeștrii pleacă cu primul batalion. Urmează amicii, cei din timpul școlii, cu care ai făcut escapadele sportive sau amoroase. Și-apoi toți cei care m-au susținut în arta scrisului. În Dacia: Radu D. Rosetti, Lucian Blaga, Camil Baltazar, Adrian Marino, Ion Caraion, Sașa Pană, Ion Cristofor. În afara țării: Jean Cayrol, Yves Berger, Jean-Claude Renard, Cioran, Irving Layton, Alden Nowlan, Ezra Pound, Dino Buzzati, Yasar Kemal, Anthonis Samarakis, David Gascoyne...

Mă întreb ce s-a schimbat în ultimele decenii. Incontestabil, ceea ce s-a schimbat a fost știința și fiica ei, tehnologia. Ele au depășit filosofia, religia, politica și poezia, bulversînd viața și societatea.

Gîndirea ecologică consistă într-o interpretare nouă a locului pe care îl ocupă umanitatea în centrul naturii, în termeni limită a biosferei, în finitudinea umană și cu solidaritatea ansamblului de viețuitoare.

Nicholas CATANOY

Poezii incifrate de Mircea Ciobanu și salvatoarea neînțelegere a criticului Marian Popa

Motto: „...era un scriitor de mână întâia, cu un stil care ne îmbogățea limba, cu moduri de gândire și de viziune care au adus trăsături singulare la vasta, la pasionanta frescă a literaturii românești dinainte de 1944” (N.I. Herescu despre Dan Botta, în rev. „Destin”, Madrid, nr.12/1962).

În *Praznicul mare* (poezie incifrată de Mircea

Ciobanu, aflată și la începutul *Istoriilor* (vol. I-VI, 1977-1993) este înfățișată risipirea rodului spiritualității interbelice românești, asemuită cu mormane de struguri lăsați în părăsire după un presupus cataclism. Mustul scurs din grămezile abandonate (asemănate unui imens cadavru desupra căruia plutesc, – precum deasupra locurilor unde au fost îngropate comori –, „flame spectrale”) ar fi ajuns în ape freatiche și de acolo în fântâni și iazuri. Din imensul stărv făsnesc „păsări cu zbor turbat”. „Ceața de-alcool străveziu” naște legiuni de viermi roșii care ivesc „legiuni muribunde de fluturi” (Mircea Ciobanu, *Praznicul mare*). Criticul literar Marian Popa, în cel de-al doilea volum al eruditei sale *Istorie a literaturii*, nu-i vede înțelesul așa cum l-am decriptat noi. Pentru el ar fi vorba de o simplă descriere a unei realități neinteligibile, „prezentată relațional în cheie ermetică”, vol. II, 2001, p.500).

În viziunea grea de sens a risipirii unui rod spiritual acumulat înainte ca semi-analfabetul Iosif Chișinevschi să devină „țarul culturii românești”, roșul legiunilor de viermi nu mai trebuie explicat. Extrem de transparent e comunicată și ideea „zborului” (fără perspectivă) a mulțimii de fluturi muribunzi ieșiți din viermii cei roșii. Dar iată și poezia: „Ah, am văzut mai demult/ într-o repede-amiază de toamnă,/ nu prea departe, spre vii, părăsite gorgoane de struguri./ Mustul sub ele, bălînd, îmbuibase pământul;/ galbene seve și roșii,/ trândave seve săpaseră șanțuri pe clinele văii./ Cheaguri cât palma zvăcneau, și dospeli, înspre

ridică, în cele din urmă, marele pavoaz Ț pavilioanele clocotesc omagial sub stropii emeriți ai ploii.

Ventrilocul orașului urcă în grabă treptele babiloniene și se adresează mulțimii de la cele mai înalte pupitre ale nopții: „Priviți, domnilor, acest nebun! Ț și arată, cu degetul, către unul anume. Priviți! A reușit să extragă cu puterea minții sale labirintice zămbetul din trestia de zahăr, ca și cum și-ar fi rupt din sine destinul. Un altul, care din motive lesne de înțeles, nu poate fi, astăzi, prezent printre noi, dezvoltă un limbaj, însă numai la nivel monologic, rostind doar umbra cuvintelor. În fine, cel de-al treilea, că numai de atâția avem noi cunoștință, până în acest moment, sacru în felul său, susține, sub jurământ, că poate înclina, cu trei grade, axa pământului, și asta doar recitând un scurt poem de dragoste, pe care l-a învățat de la un alt nebun Ț însă nu vrea să facă acest lucru, deoarece noi, ceilalți, l-am numi, în continuare, nebun, tocmai pentru faptul că a reușit să incline, cu trei grade, axa pământului.”

Statuile vechilor clauși își țin respirația, apoi izbucnesc în râs: „Îndrăgim în cor aceleași peisaje, aceleași canoane, vrem și noi să ne trăim ultimele clipe de viață în circumstanțe atenuante. Cât despre ventriloc..., suntem de acord să i se dea crezare în astfel de cazuri”.

Ceasurile au încetat să mai bată. Orașul doarme cu sânge rece, purtându-și, încă, vechile semne de timiditate pe trup; lumea stă cocoțată-n creierii lumii, pe străzi e duminică, sub fruntea mea eternități puerile se hărjonesc rând pe rând.

Cineva, sleit de puteri, ca un Adam coborât din păcat, își strigă, în noapte, numele, dar nu-l ascultă nimeni: „Alghaton!” Ț și noaptea se strânge în jurul propriului miez.

Ancelin ROSETI

iazul din vale,/ iazul din vale creștea –/ apele lui, îndoite cu mult, le-am văzut/ răsuflând peste maluri.// Drojdie sporul de must se făcu peste ape.// Apele fierb – nu doar apele fierb,/ chiar și fântânile fierb în adâncuri!// chiar și pe fundul canalelor frează mălul! – astfel strigam, pe când dulcile/ dealuri de struguri scădeau sub rotirea-nsetatelor stoluri.// Ca dintr-un mare cadavru vedeam înălțându-se/ păsări cu zborul turbat,/ cețuri de-alcool străvezii; legiunile viermilor roșii/ fluturi nășteau – legiuni muribunde – și flame spectrale” (Mircea Ciobanu, *Praznicul mare*).

Într-un articol compus cu cele mai bune intenții („Mircea Ciobanu nedormitul”) am găsit fragmente din poezia intitulată *Fiara* însoțite (de astă dată) de comentarii de-a dreptul comice, destinate studenților de la litere care află din decriptarea poemului *Fiara* că poetul Mircea Ciobanu s-a lăsat inspirat de vița de vie, vin, darul beției și ruina sănătății celor căzuți în patima beției. Mai mult decât fragmentele prezentate în articolul postat pe internet în 2013 n-am găsit să citesc, dar, știindu-l pe Mircea Ciobanu gânditor religios, imediat mi-a venit în minte imaginea viței de vie din icoanele ortodoxe, unde – când nu simbolizează Euharistia, ca în icoana pe sticlă decorând la Paris camera de lucru a lui Cioran, vița de vie simbolizează lumea aflată sub oblăduirea „vierului” Hristos.

În poemul lui Mircea Ciobanu lumea capătă înfățișări monstruoase, cu o vița de vie devenită „fiară”. Vitalitatea o face să câștige tot mai mult teren parcă spre a obloni cât mai bine orice deschidere spre lumea lui Dumnezeu. Vița sălbatică crescută pe ziduri ajunge să împiedice până și pătrunderea luminii în spațiul ferestrelor. Asemănarea rețelei pe care o construiește planta-fiară cățărătoare cu grățiile de pușcărie este evidentă („Iată s-a nfipt în canaturii și-n timp ce coboară/ Face grilaje și trainice

noduri –/ Fereastră odăii de scris/ Stă sub o umbră mai deasă acum decât norul de-aseară”). Lîmpede apare și sensul prorocirii după care cuvintele nu-și vor mai putea păstra multă vreme menirea lor de a comunica prin ele Adevărul. Scriitorii trebuie să se grăbească, fiindcă timp mult nu le-a mai rămas să poată consemna că „Afară, lumina/ încă se cheamă lumină. Amiaza/ Numele nu și-a pierdut” (Mircea Ciobanu, *Fiara*).

Opinia lui Mircea Ciobanu (1940-1996) despre posibilitatea romancierilor de a spune acele adevăruri pe care istoria oficială le ocultează (iar când nu mai poate să le ascundă le deformează) era pe 14 iunie 1975 îndosariată de Securitate (vezi *Cartea albă a Securității*, București 1996, p. 75). Ca poet el încifrase în versuri încă din volumul *Patimile* (1968) unele adevăruri despre exterminarea prin schinguire a deținuților politici, exterminare pe care oficialii cripto-comuniști o ascund și astăzi, mai cu seamă în „interfața” Wikipediei.ro pe care o păzesc cu strășnicie să nu se abată de la normele falsurilor istorice cu care a defilat jumătate de secol ideologia comunistă. Categoria de „martir al temnițelor comuniste” e ștearsă instantaneu de mafia din umbra acestei enciclopedii on-line, nu pentru că n-ar fi existat asemenea martiri (istoria a dovedit-o cu prisosință!) ci din grija de a nu simpatiza cu sutele de mii de victime ucise după gratii acum când se clocește o lege pentru interzicerea pronunțării numelor de foști deținuți politici altfel decât pentru punerea lor la zid.

Ca romancier, Mircea Ciobanu scrisese, tot în anul de grație 1968, despre „liantul” fricii care înlesnește procesul de integrare a indivizilor „într-un organism unitar”, despre dificultatea de a „simpatiza cu victimele” care nu-ți sunt rubedenii sau cunoscuți, despre memoria mulțimii care „n-are bătaie lungă”, observând cum „rațiunea îmblânzită învață să contemple cele mai dezagustătoare alterări ale înfățișării umane” (*Martorii*, 1968).

În *Trapezunt* (pe care Marian Popa o transcrie în două variante), Mircea Ciobanu sugerează pragul disperării („bolnav de viață fie altul”) și chiar trecerea pragului vieții

(verificată prin apropierea de gură a unei oglinzi („ceața gurii... la ceasul oglinzii”) în timpul bestialilor anchetați ale unor oameni nevinovați („varul... e singura părere de zăpadă”). Titlul de *Trapezunt* ne pare a indica „Imperiul” (sau „Regatul morții” în care deținuții coboară după inimaginabile schingiuiri). Căci Trapezuntul a fost stat succesor al Imperiului Bizantin. Poetul Mircea Ciobanu – cu o tehnică a încipțării mai greu de dibuit de cenzura comunistă –, enumără chiar și unelte de torturare „verigi și clești, rețele strânse, lanțuri” a deținuților politici ale căror strigăte de durere umpleau spațiul („spre cheile cupolei... răspicat ecou de strigăt”). Iată poezia în a doua ei variantă: „Împins de glasuri, dat pe mâna serii/ coboară treapta-ntâi. Sub Trapezunt,/ dreptatea coridoarelor te-alungă;/ ungherele te-ntâmpină și varul/ pe care-l ștergi cu umerii pe ziduri/ e singura părere de zăpadă/ a frigului din aer; o, meandre./ La locul zis Al tragerii la sorți/ te-așteaptă ei cu gleznele-n lagună/ și ce va fi e suma împletirii/ și ce va fi e suma celor patru/ călătorii spre cheile cupolei/ a unui răspicat ecou de strigăt./ Verigi și clești, rețele strânse, lanțuri!/ Acolo unde viu cadranul spune/ rotirea-n loc și-ntoarcerea la curbă,/ bolnav de viață fie altul/ și ceața gurii altuia să lase/ alb semn că e, la ceasul oglinzii” (Mircea Ciobanu, *Trapezunt*, din vol. *Patimile*, ed. II-a 1979; ed. I-a 1968).

Criticului Marian Popa îi scapă luminarea înțelesului prin adăugarea în cea de-a doua variantă a două versuri cuprinzând ideea de „alb”. Ratând puțința descifrării (descifrare care desigur i-ar fi periclitat tânărului autor de 28 de ani libertatea, cariera de scriitor și chiar viața), Marian Popa este de părere că cele două variante ale poeziei *Trapezunt* pot fi considerate poeme autonome (Marian Popa, *Istoria literaturii române de azi pe mâine*,

București, 2001, vol. II, p. 501). Ajuns la concluzia „frustrării informaționale” în volume ticsite cu „banalitate solemnă, fluentă și pură” (p.500), criticul se arată căzut în cursa întinsă de romancierul Mircea Ciobanu care scria la 28 de ani criticilor săi că „autorul interzice posibilitatea interpretării... face de prisos divagația și comentariul creator” (Mircea Ciobanu, *Martorii*, Cartea

Zilele Acolada: A.D. Rachieru – O fi tescovină?

Românească, 1973, p.155).

În cursa întinsă de Mircea Ciobanu, care „a dat limbii române o strălucire diamantină” (apreciere îndepărtată în Wikipedia.ro, unde înlăturată a fost și citarea volumului apărut în 2005 la Timișoara: *Generația resurecției poetice. 1965-1970*, de Ion Pachia Tatomirescu) îi aflăm căzuți pe toți wikipediștii care s-au împotmolit în spinoasa problemă a conjugării verbului „a fi”, unii scriind că Mircea Ciobanu „a fost”, alții că „este” poet, prozator și eseist, cu toții fiind însă de acord că poezia lui Mircea Ciobanu, de la *Patimile*, e „pură incantație muzicală, nemaiurmând un sens anume” (vezi fișa „Mircea Ciobanu” din Wikipedia.ro, cu variante intermediare din 2006 până pe 15 iunie 2014).

De opt ani de zile, wikipediștii gândesc la unison că odată cu volumul *Patimile* din 1968 „critica a intrat în acel moment într-o criză de interpretare”, din care n-a mai ieșit nici după un doctorat la Universitatea din București condus de fostul secretar al lui Ioșca Chișinevschi la vremea când nenumărați scriitori români erau trimiși după gratii pentru vini imaginare. Din criza de interpretare, critica n-a putut fi scoasă nici de universitarul clujean Ovidiu Pecican (wikipedistul „Dedi”), nici de universitarul bucureștean Sorin Lavric (wikipedistul „Torlena89”), cel visător la cizelarea unui stil al său, inconfundabil, ambii preocupați nevoie mare de „pura incantație” a unui poet genial.

Isabela VASILIU-SCRABA

Poezie

Realitatea...

Realitatea începe de aici.
Din punctul acesta în care bulevardul intersectează strada Rahovei.
O femeie în roșu trece zilnic prin dreptul ferestrei.
În ochii ei, nutriționistul își aranjează sacoul de toamnă, cu o delicatețe poetică.
Realitatea începe de aici, din dreptul ferestrei cu geamuri termopan(patru anotimpuri), în spatele căreia poți citi o poezie ...în liniște.

*

Realitatea începe de aici. Din dreptul vitrinei cu anunțuri:
Angajez vânzătoare. Vârsta – peste 40 de ani.
Vând casă în localitatea Scrioaștea. Preț negociabil.
Vând ouă de prepeliță.
Cumpăr liniște...
Vând boltă în cimitirul Stelian Popescu, zona 1, rând 3.
Bună dimineața, sunt Monica și vă prezint realitatea zilei la Radio Impact.

*

Realitatea începe de aici.
Din punctul acesta în care echipajul Smurd semnează ceva într-o carte și totul se întâmplă repede, atât de repede, de parcă nici nu a existat.

*

Realitatea începe de aici, de lângă standul acesta de flori, cu o lecție de ontologie.

*

Femeia împingea un cărucior pentru invalizi și privea în vitrina fiecărui magazin.
Cu fiecare pas, mai urca o treaptă.
Până la capătul străzii, s-a oprit de două ori într-un parc, s-a așezat lângă o fântână arteziană, a dat un telefon proprietarului.
A stat trei ore la rând pentru un kilogram de portocale.
A pierdut primul tren.
A scris o scrisoare de dragoste și încă mai așteaptă răspunsul,
deși așteptarea se măsoară în ani lumină...
Așteaptă.
În dreptul ultimei vitrine, bărbatul a zâmbit.
- Știam că ești aici, dar nu mai rețineam numărul paginii...

Tehnici de identitate

Un cablu mă ținea legată de camera aceea albă.
Respiram prin camera aceea cu ferestrele deschise, inhalam aer, plămâni se umpleau și eram la douăzeci de minute de kilometrul zero, între Ministerul Apărării Naționale și Catedrala Neamului, eram cinci în cameră, fiecare în colțul ei de lume, așteptând doza de cefurexin și lupta cu microorganismele văzute sau nevăzute.
La 401 e plin de viață.
Acum, Pădurea Vedeă îmi stă în față și râul cu același nume și turla bisericii și noua fațadă a stației Peco și totuși, respir prin camera aceea albă, cu geamurile deschise. Inhalez

aer, plămâni se umplu...
Râd...
Verra are pământ în urechi. Din el cresc flori galbene. Așa își imagina ea viața după viață. Sfida legile descompunerii...
Râdea...
Avea o deviație de sept.
Uneori, sângele țâșnea din nas, din gură, până când se goleau toate vasele.
Îl lăsa să cadă în chiuvetă, ca o eșarfă viu colorată.
Știa că cineva are nevoie de el.
Nu trebuie să te gândești la moarte dacă vrei să trăiești.
Oricum, ea e foarte aproape.
E lângă noi.
În noi.
E suficient să o atingi, involuntar... și gata.
Delete ultimul bec de control.
Ești ceea ce gândești.
Rădem.
Ți-am spus azi cât de mult te iubesc?
Sau cum anestezista m-a scos dintre morți, râzând?
Sau cum Ina, asistenta care deține secretul conservării fizice, aprindea, întotdeauna, lumina roz?
Ce cuvinte să folosesc... ca să înțelegi că este mare dragostea de viață!
La baia bolnavilor de cancer intrase un șarpe.
Se întinsese în cabina de duș.
E marți...

*

M-am oprit și am ascultat zgomotul unui avion galben, apoi al unui automobil, apoi un cal alb, traversând în galop sensul giratoriu.
Mi-a plăcut.
Și ei i-a plăcut.
Am ocolit de trei ori camera și nu am ajuns la capătul ideii.
Avea un program identic cu al meu, înainte de culcare.
Dacă nu ar fi avut părul lung, foarte lung, aș fi zis că sunt eu.
Și totuși...
Îmi copia fiecare mișcare, fiecare gest, mă urmărea ca o umbră, privea în oglinzi
o gară părăsită, năpădită de bălării, în spatele căreia se afla o grămadă de peturi și numeroase alte lucruri necesare celor aflați în suferință.
Gândea ca mine.
Degetele poetului amintesc o primăvară de Vivaldi- la sfârșit de anotimp.
Se jucau cu cuvintele:
adunau,
scădeau,
înmulțeau,
împărțeau...

La tine, mulțimea vidă rămâne tot vidă, a zis.
Tac.

*

Azi nu scriu poezii.
Nu fac nimic din ceea ce fac zilnic.
Chiar și propria-mi persoană îmi este greu de suportat.
Aș dori să o lovesc, să o văd explodând ca un bec de iluminat, în urma unui scurt circuit electric.
Dar cum să ucidă mâna care nu știe decât să mângâie?!
Cum să ucizi vietatea care vine și își face o gustare din tine, ca să trăiască!
Tot ce este în locul amenajat până la cel mai mic detaliu - ești tu.

Complicitatea cu mine este condiția respirației.
Unde să plec din mine?!

*

Se auzeau pași în jurul casei, ca un dangăt de clopot.
Veneau în fiecare seară sau aproape în fiecare seară - la prima iubire ca la un pahar cu apă.
La început se auzeau tare, apoi din ce în ce mai încet, până când nu se mai auzeau deloc.
Se opreau sau se întorceau de unde au venit.
Nu știu.
Mâinile tale păstrau mireasma florilor de măr și mireasma se împrăștia în toată casa aceea în care un copil croiește haine pentru soldați.
Casa avea intrări dinspre toate anotimpurile.
Cineva tăia un animal în mijlocul camerei, îi secționase, transversal, abdomenul, i-a scos intestinele, apoi o bucată de cretă colorată, câteva fragmente dintr-un șotron,

o cutiuță muzicală...
Copilul aprindea bețe de chibrituri.
Zăpada strălucea.
Umbra unui copac, crescut în alt copac, se întindea pe zăpadă, legănând umbra unui copil.

*

scrie,
scrie,
scrie,

scriu.

*

Se apleca peste pervazul ferestrei și privea în gol.
Strada era feeric luminată și se gândea că e frumos să mori noaptea.
Este ca atunci când faci dragoste la lumina lumânărilor aromatate și cineva plânge de fericire.

*

A ridicat piciorul de pe accelerație și mașina s-a oprit într-un copac.
A văzut moartea cu ochii.
Avea o rochie trendy,
i-a zâmbit complice.
- De ce nu te uiți pe unde mergi?

*

Fals sărut pe pleoape

Profesorul venea zilnic și își rezema bicicleta de pervazul ferestrei.
De lumea ei (adică) - percepție și viziune.
Și ea se gândea la lipsa de respect a unora,
la puterea de seducție a altora,
la ploaia care trecea prin retine, ca printr-un geam întredeschis,
la mâinile care alunecau pe corzile ei vocale, într-o notă erotică și înțelegea că nici un drum nu seamănă cu altul...chiar dacă e același.
O mie de ochi o priveau din oglindă,
iar ea încerca să mențină tenta vie a realității.
Prin punctul acesta treceau limitele închipuirii.
Un copil își lipea fața de geamul vitrinei și se imagina îmbrăcând fiecare articol din colecția de tricouri (cu autograf) a șefului, deși era scris mare: „ Decorul nu se vinde ”.
Ochii copilului o trăgeau în adâncuri,
o rostogoleau printr-un câmp cu maci,
amintind o cădere frumoasă.
Și locul acela o menținea pe linia de plutire.

*

Numai cu tine puteam merge pe sensul interzis al cuvântului,
fără a semnaliza.
Și asta nu a însemnat nici contravenție, nici infracțiune.
A fost doar ratarea întâmplării.

*

Baloane de săpun – cuvintele tale de dragoste.

*

Mi-am propus să-mi notez toate visele pe hârtie.
Să le transpun în realitate, cu de-amănuntul.
Mi-am propus să nu mai dorm în somn.
Să văd cum cobori de lângă mine,
cum traversezi strada,
cum mergi la baie și mă privești în oglinda retrovizoare, îndepărtându-te.
Glumesc.
Mi-am propus să te văd altfel,
să mă gândesc la tine altfel.
Ca la un cuvânt,
ca la o ploaie,
ca la Trei Ape.
Și...dacă pleci,
cu fiecare cuvânt,
cu fiecare ploaie,
cu fiecare apă,
rămâi.

Florina ISACHE

Zilele Revistei „Acolada”, 2014

„Împricinată”

În perioada 9-10 iunie 2014 s-au desfășurat, la Satu Mare, Zilele Revistei „Acolada”, aflate la cea de a IV-a ediție.

Cu toate că debutul lor a avut loc în cea de a doua zi de Rusali, în grădina de vară a hotelului-restaurant „Aurora” oaspeții s-au adunat în număr respectabil în jurul mesei rotunde, la propriu, formând o echipă redutabilă, care i-a

de cultură „Cervantes”, alături de scriitorii sătmăreni Voicu D. Rusu, Livia Mărcan, Gheorghe Crețu, Gheorghe Cormoș, Vasile Mic și alți iubitori de literatură.

În a doua zi, manifestărilor li s-a alăturat un alt nume mare al literaturii, Alex. Ștefănescu, venit de la Baia Mare împreună cu soția Domnița și prozatoarea băimăreană Florica Bud, după lansările de cărți organizate în săptămâna precedentă la Biblioteca Județeană „Petre Dulfu” din orașul de pe Săsar.

De la bun început, discuțiile au vădit o oarecare tensiune, provocată în parte de prezentarea de către Radu Ulmeanu,

directorul general și organizatorul evenimentului, a situației revistei „Acolada”, apărută pentru prima oară, pe hârtie, în alb-negru, datorită unor dificultăți de ultimă oră prin care trece tipografia la care se imprimă revista. A fost evocată cu acest prilej situația grea prin care trece presa în general, în special cea tipărită, datorită, pe de o parte,

concretenței presei online, dar și, pe de altă parte, situației

economice precare prin care trece întreaga societate românească, subliniindu-se faptul că în felul acesta se poate ajunge la o adevărată cenzură ce afectează în mod drastic libertatea presei. Spiritele încălzindu-se, s-a intrat tangențial chiar în tematica dezbaterii anunțate a doua zi, legată tocmai de libertatea presei. Lansările de

carte care au avut loc s-au desfășurat în aceeași atmosferă a dezbaterilor aprinse, de care s-au bucurat volumele prezentate de autori și de cei ce le-au cercetat înainte.

Voicu D. Rusu, George Terziu, Adrian Dinu Rachieru și Gheorghe Cormoș

numărat, în prima zi, alături de alți invitați din țară sau sătmăreni, și pe mulți colaboratori statonici ai revistei, precum Gheorghe Grigurcu, decanul de vârstă și directorul „Acoladei”, Magda Ursache, prezentă și ea fără întrerupere de la primul număr și până acum în paginile publicației, la fel cu Adrian Dinu Rachieru și Pavel Șușară. Alături de ei s-au aflat colaboratori „mai noi”, dar la fel de perseverenți, ca Angela Furtună, dar și cei ocazionali, deocamdată, nume importante ale literaturii române, precum prozatorul clujean Radu Mareș și poetul bistrițean Alexandru Petria. Au participat, tot din prima zi, directori și conducători de publicații și edituri precum Mircea Arman, managerul revistei clujene „Tribuna”, poetul ieșean Liviu Antonesei, directorul editorial al Editurii Adenium, Săluc Horvat, directorul executiv al revistei „Nord Literar” din Baia Mare și, nu în ultimul rând, poetul Dumitru Păcuraru, directorul revistei „Poesis Internațional” și al ziarului sătmărean „Informația zilei” și scriitorul George Terziu, directorul revistei internaționale

Alex. Ștefănescu despre „Un scriitor, doi scriitori”

Astfel, au fost lansate cărți precum „Metafizica greacă”, de Mircea Arman, „post-hipnotice” și „Monica Lovinescu. Est-etica. Geneze” de Angela Furtună, „Un taur în vitrina de piatră” de Liviu Antonesei, „Convorbiri cu Mircea Daneliuc” de Alexandru Petria, „Mihai Eminescu, repere biobibliografice” respectiv „Mihai Eminescu în critica literară actuală” de Săluc Horvat, „Literatură și ideologie” și „Con-viețuirea cu Eminescu” de Adrian Dinu Rachieru, „Sindromul Robinson” de Radu Mareș, „Sissi” de Pavel Șușară. Magda Ursache a prezentat volumele lui Petru Ursache „Etnofrumosul sau Cazul Marie” și „Moartea formei”, ambele apărute la ed. Eikon, 2014

Liviu Antonesei, în climatul său preferat

Poezie

Sătmar 2014

Lui Radu Ulmeanu

Ceruri pe care lucrurile urcă aidoma unor gândaci maronii pe trunchiul unui copac secular dai de ele pretutindeni dar nu izbutești să le vezi niciodată. Stînjenite de-a binelea par masivele case habsburgice care oricum nu ne-ar putea ajuta așa încît se iau pe urmele noastre trec strada la semafor își înclină capetele ornate cu amorași și nori de piatră poroasă intră pe propriile lor uși lingă orbitele teraselor umbroase imperceptibil umezite de mireasma tabacului adăpostind inocenta lucire a unor ochi de alcool. De bună seamă dimineața e-o seară iar seara o dimineață (amîndouă solare) ca-n cofetăria Sissi în vitrina căreia creierul împărătesei e-un tort sofisticat cu o glazură de sînge care încă nu s-a putut usca în vreme ce străzile cu gîtlejul cuviincios înecat de tihnă își ghicesc una alteia viitorul în cărți de joc apoi de mină cu fetișcanele nurlii întineresc și ele se pierd în anecdota culorilor vesele cum infinitul.

Gheorghe GRIGURCU

Marți, 10 iunie, au sosit „băimărenii” Alex. Ștefănescu și soția Domnița, împreună cu Florica Bud, drept care aceștia au intrat imediat în atmosfera acoladescă. Dimineața celei de-a doua zile a fost consacrată dezbaterii propriuzise a problematicii libertății presei, tonul discuției fiind dat de articolul „Cum stăm cu libertatea presei?” de Gheorghe Grigurcu, publicat în acest număr al „Acoladei”.

A urmat lansarea propriilor cărți, „Un scriitor, doi scriitori” și „Texte care n-au folosit la nimic” de Alex Ștefănescu, apoi trei volume de Florica Bud, și anume „Mie dor de o pohtă bună”, „Secol de vânzare. Pamflete” și „Cu taxă inversă, iubirea”. Șarmul evocării a fost ilustrat cu strălucire de alocuțiunea dlui Alex. Ștefănescu, acesta dovedind, prin cărțile prezentate, dar și prin relatările cu parfumul faptelor concrete, că face față cu egal succes atât provocărilor literare cât și celor cu adieri de aventură galantă, spre, credem, deplina mulțumire a tovarășei de viață.

Ca spre a sfinți nu doar locul, ci și momentul final al manifestărilor Zilelor Acolada, programul de după-amiază a fost început de Magda Ursache, prezentând o emoționantă evocare a celui care a fost Profesorul Petru Ursache, soțul domniei-sale.

A urmat decernarea premiilor ediției, acordate după cum urmează:

- Premiul pentru proză și publicistică: Florica Bud;
- Premiul pentru poezie și eseu: Angela Furtună;
- Premiul pentru critică literară: Alex. Ștefănescu.

Ediția a IV-a a Zilelor Revistei „Acolada” s-a bucurat de sprijin financiar din partea Consiliului Județean Satu Mare și de cel organizatoric al Centrului Județean pentru Păstrarea și Promovarea Culturii Tradiționale Satu Mare.

Două gazde bune: Radu Ulmeanu și Dumitru Păcuraru

Risipitorul

Dintr-o întâmplare, de câțiva timp îl citesc pe Ion Mureșan în fiecare vineri. Ziarul de mare tiraj, cu ediție „Transilvania”, unde-și publică el tabletele săptămânale, are și un supliment cu programe de televiziune, pentru care îl și cumpăr, altfel nefiind cititor de ziare. Cei care au făcut gazetărie, dar și ceilalți, cu un pic de fantezie, știu pe propria piele sau își pot imagina că a susține o rubrică, a produce text regulat, după un calendar bătut în cuie, e o corvoadă la care puțini rezistă în timp cu succes. Dacă nu cumva mă înșel, Ion Mureșan e unicul scriitor clujean care a dovedit că e în stare de asta și care încă n-a abandonat. E prima oară când am ocazia să comentez această performanță admirabilă. În sinea mea însă, urmărindu-l cu atenție, și mai trebuie să spun: cu delectare, nu-mi pot reprimă un mic zâmbet cu rădăcini mai speciale, istorice...

Când poetul și cu mine ne-am cunoscut mai îndepărate, în primii ani '90, la *Tribuna*, se nimerise o perioadă când munca nu mai era la modă, munca, adică, cu pixul și cu claviatura zgomotoasă a mașinii de scris. Mureșan era proaspăt venit în Cluj, cu o reputație de mare talent, părea plin de elan și te așteptai să-l vezi dându-și

Radu Mareș la Acolada: Colosal!

drumul la tot ce avea adunat în anii de surghiun rural dinainte, tot ce trebuia spus lumii, în general, și obștii scriitoricești, în particular. Spre surpriza mea colegială, chiar din capul locului, poetul s-a aliniat cu nehamnicii. Scria, bineînțeles, dar fără să se sfărme, cum spun țărani, drămuindu-și cu mare zgârcenie câte un textuleț pe trimestru, dacă nu și mai rar. Ca și alții, îl citeam fermecat. Venea însă la rând altă pauză, un alt trimestru de grevă, poate chiar un semestru, interval în care, ca și cum ar fi fost descântat invers, poetul își puneă pixul în cui și intra într-o exasperantă, misterioasă tăcere. Precizez că o revistă se face cu text, paginile ei se umplu și cu ce produc redactorii în contul salariului. Muri, cum începeau să-i spună colegii și prietenii, nu părea să rezoneze la acest tip de obligație.

Azi, pentru că așa e moda, poetul are un show săptămânal la televiziune de aproape o oră, dacă nu chiar mai mult, unde, se constată imediat, e telegenic și cu o replică fără cusur. Face aproape de unul singur, doar el știe cum, bănuiesc că gâfâind, revista lunară *Verso* (sau *verso*) unde scrie un set de editoriale și, surprinzător, din când în când, recenzii care totuși nu-s texte de umplutură. Cu facerea acestei reviste s-a trezit implicat până peste cap în viesparul universitar clujean unde, fiind prin forța lucrurilor „parte”, s-a ales și cu cite un ghiont în ficat, cum se întâmplă în crășmele sătești când cineva stinge becul anume. După ani, nu mă pot împiedica să nu fiu un pic răutăcios și mărturisesc că acesta e sensul zâmbetului meu „istoric” din primul paragraf: uite că a venit cu corbaciul lui de foc și spurcatul de capitalism și ne-a organizat viețile la toți, poeți și ne-poeți, după alte principii decât cele ale atât de capricioasei inspirații.

În același ziar, la distanță de trei pagini de colțul dreapta-sus unde Mureșan își publică tableta săptămânală (sau poate mai des, n-am stat să verific), tot cu poză, dar cu suprafață de text de circa trei ori mai mare, vinerea are rubrica sa Cărtărescu. Comparația m-a ispitit, fie și numai ca joc, mai ales că pe cei doi absolut toate îi deosebesc. Bucureșteanul face analiza momentului politic la fel cum o mai fac alții o sută, e aproape un tipar: parlament și guvern, ce-a mai intervenit scandalos acolo, ultima ceartă dintre „palate” etc., un mozaic cu același număr de pietricele, la fel colorate, atât că dispuse altfel. Tonalitatea e cea a indignării, a revoltei argumentate și ele cu numărul dat de atribute. Se poate, fără pagubă, citi prima frază și ultima. Pentru că am zis că e joc, am să adaug că și cu proiectul final nu e niciun mister: două file și ceva de text, a circa 1.800 de semne fila, asta săptămânal, uite că într-un an și

un pic se face de un volumaș, iute dat și el la tipar și care va fi neîntârziat lansat în librării și la târguri. Atât cât pot eu reconstitui, în chestiune e un autor care știe perfect, ca la șah, să-și chivernisească talentele, știință foarte prețioasă în zilele noastre.

Ion Mureșan procedează altfel, fără a neglija politicul care e disimulat în subtext. Altfel, în sensul că, în tabletele lui săptămânale, face impresia că merge pe sârmă cu sabia în dinți de amorul artei, rămânând purtătorul de cuvânt al entității Ion Mureșan, exclusiv. E eliptic, zgârcit cu numărul de semne utilizate și nu cred că neapărat din lene. Temele abordate par să-i vină din cer, pe gratis. Ele detonează însă, produc mici fulgere globulare, de negăsit în alte părți. Un asemenea text, intitulat *Rapangalița* – iată că n-am uitat după atâtea luni! – , un extraordinar mini-pamflet, m-a făcut să-l sun noaptea târziu, când l-am citit, și să-l felicit... Ce se va întâmpla însă mai departe cu aceste texte grozave, strălucitoare, și se mai pot înșira aici încă vreo zece superlative, numai Dumnezeu știe. Mă tem că poetul le scrie iute, inspirat, pe colțul mesei, ca să le expedieze în tipografie și să scape, și imediat după asta uită de ele definitiv.

Ca să fie și mai clar, Ion Mureșan a fost mereu, și pe merit, un răsfațat de zei: succes, critici elogioase, burse, preumblări prin cele străinătăți, rubrici, prietenii literare, admiratori și puzderie de admiratoare, o cotă care nu s-a erodat. O unică abatere de la regulă cunosc, un detaliu biografic știut de puțini și pe care

văd că nu-l invocă nimeni. Din textele sale scrise în studenție sau imediat după aceea el a alcătuit un volum de eseuri formidabile. Titlul acestuia e *Cartea pierdută*, cu subtitlu liicenian, între paranteze, „o poetică a urmei”. Cartea are două părți: I. *Privirea în urmă* și II. *Orașul din gama emoțiilor umane posibile*, ceva ca totul și cu totul *oglinďă* și o „bibliografie selectivă” unde figurează între mulți alții Gilbert Durand, Bachelard, în acei ani în mare vogă, Origen, dar și Virgil Mazilescu și Petre Ispirescu. Norocosul, pentru editare a primit sponsorizare de la defuncta Fundație Soros, drept pentru care și-a permis hârtie scumpă, tipar impecabil dar și un portret al poetului semănând a rabin galițian pe coperta a IV-a. Această carte e scrisă ca să producă delectare pe fiecare centimetru patrat al ei, eu cel puțin așa am citit-o, însă impresia finală a fost că am rămas singurul. Numi dau seama de ce, *Cartea pierdută*, cu titlul ei parcă predestinat, a picat ca în

vid. A și ratat la mustață un premiu, meritat cu prisosință, care, poate, i-ar fi dat altă soartă. (Story-ul acestei ratări, care e savuros, îl va spune altcineva.) Opinia mea e că avem de a face cu una dintre cele mai frumoase cărți de eseuri din anii 90, cu toate focurile bengale, cu risipa uluitoare de fantezie și nebulia (în fond) pe care Muri ne-a obișnuit să-l vedem că le cară după el în lesă oriunde se duce. Despre tot felul de cărți insipide, nule ca valoare literară, s-au produs hectare de comentariu critic, cu o conștiinciozitate pe care „expiratul” ce sunt nu reușește s-o decodeze. *Cartea pierdută* de Ion Mureșan nu i-a scos din ațipire nici pe bunii săi prieteni și nici pe admiratori. Repet: e, aici, o de neînțeles abatere de la regulă!

De două ori, cred, am avut onoarea să mă prenumăr printre primii cititori ai unor poeme ale lui Ion Mureșan, proaspăt listate într-o formă finală. Am pipăit, ca să zic așa, emoția poetului în priză directă care e, în

special. Pe de altă parte, în câteva ocazii, l-am simțit solidar când îmi era necesară această solidaritate: el e un generos, dă de la sine, fără să stea pe gânduri, adică fără calculele meschine de oportunitate, des întâlnite în ziua de azi. Lângă această generozitate, poetul știe să fie însă și imprevizibil, sucit. Pentru că nu *dă*, cum pare, ci *ia*. Așa se face că uneori poți avea impresia că nici el însuși nu-i perfect lucid de ce vrea și încotro o pornește. Dacă nu cumva e cu gândul aiurea și doar simulează, e drept că și cu mult farmec, cu asta reușind să le zăpăcească definitiv pe admiratoarele numeroase.

Ne-am despărțit, fiecare cu ale lui, și ne-am regăsit în conviețuirea noastră clujeană de multe ori. Cu ocazia uneia dintre aceste întâlniri, fiind director de editură, i-am solicitat spre tipărire volumul de poezii despre existența căruia știe o lume întreagă. Muri s-a eschivat copilărește. Ținea la mine, cum am spus-o, și n-ar fi vrut să-mi spună direct că visează mai mult, altceva, Galimard, de pildă, deși o asemenea declarație aș fi aplaudat-o sincer, de ajutor neputând fi vorba. Se retrăgea în carapace, gândind că directorul al cărui rol îl jucam se va simți ofensat de un refuz. În asemenea ocazii, el simulează bălbăiala și rostirea împletită, pentru că altfel, la televizor, cum spuneam, are o dicție și o cursivitate a frazării impecabile. Exasperat că nu reușește să spună clar nici da, nici ba – eu insistam, nu abandonasem – a intrat într-o explicație labirintică. Până la urmă, oboșiți de atâtea subtilități fără rost, am lăsat-o baltă, așa că, azi, nu mă pt lăuda că am fost editorul poetului Ion Mureșan. Dar nici cartea n-a ieșit la iveală până la ora de față, deși a trecut de atunci aproape un deceniu.

De ce am povestit toate astea? Părerea mea, repetată când și când, enervând pe surprinzător de mulți, e că lui Ion Mureșan i-ar fi stat grozav la conducerea unui săptămânal literar-cultural. E de altfel straniu că Transilvania care va avea curînd, zice-se, înaintea capitalei, zgârie-nori, și încă mai mulți, nu e în stare să susțină cu succes un asemenea proiect. Cu revista *Verso* (sau *verso*), a dovedit că are, slavă Domnului, aptitudini manageriale, fără care azi nu e cu puțină nimic serios. Are și o certă carismă și știe să adune oameni de talent lângă el. (Nu spun că e imposibil, dar e îngrozitor de greu să strângi în România oameni de calitate pentru o idee. Puțini sunt în stare de așa ceva.) Existența sa din ultima vreme printre universitarii clujeni care-s unși cu toate alifiile l-a inițiat și într-un tip de diplomație indispensabilă când e vorba de bani și de un mandat de autoritate de confirmat zilnic, dar

Radu Mareș: Cât câtărește Acolada!

și fără a-ți ridica toată lumea în cap, cum e regula. Asta a fost opinia mea, repetată cu voce tare nu o dată. Însă n-a fost să fie, ca și cu cartea pe care aș fi fost fericit să i-o tipăresc.

În capitolul intitulat „Jurnalul de sub Schwarzwaldbruke” din amintita *Carte pierdută* am reținut următorul pasaj misterios din paragraful „Încheiere” (pag.175): „Nu căuta, cetățene, numele meu pe listele de salariați ale instituțiilor acestui oraș. Nu mă vei găsi. Aștept să treacă anii. Aștept o vreme prielnică pentru deconspirări. Cât despre glorie, vorba unui poet francez: gloria mea e pe nisipuri...”

Radu MAREȘ

MIGDALE DULCU-AMARE**Iubirea din „visul american”**

Pamflet de Florica Bud

„În dragoste, ca în vis,
nimic nu e imposibil”

„Iubirea fără măsură
aduce ură”

„Iubirea este oarbă”

(din proverbele popoarelor)

Mă ridic în picioare, de parcă m-aș putea ridica și în alt mod, în fața adevărului de necontestat din proverbe, adevăr pe care omenirea îl verifică, numărându-și victimele la propriu, de-a lungul vremii. Rămân așa... ca să îmi pot întoarce fața spre o poveste de iubire derulată într-un orașel american. Așa îmi trebuie dacă mă las ademenită de tot felul de povești! Dacă aș face un minim de efort și, închizând ochii, aș putea trece mai departe nepăsătoare văzându-mi de drum iar, *Voi Vulnerabili Vociferatorocoratori V-ați Vedeă Visul Videatic Vibrând!*

Nu mai departe decât ieri, mă pune *Zeul Iubirii Și Al Informației* să răsfoiesc... poate o revistă, poate Revista Presei sau poate să urmăresc un posibil serial american. Orice aș fi făcut în demersul meu, dragostea rămâne dragoste, eroii fiind doi tineri perfecți, așa cum ne place nouă românilor să fie protagoniștii poveștilor în care se împletește amorul cu umorul și omorul. Aici a lipsit, din păcate, umorul. Doi tineri egali în spirit, frumusețe, vise și ani... imposibil de despărțit de semeni sau de faptele lor, care fapte, dacă ar fi fost cernute la timp de către părinți, poate inevitabilul nu s-ar fi produs, iar eu nu v-aș fi stricat ziua, *Și Așa Întristați Cercetători Polimorfi Canonici Și În Fum!*

Sandra și Buddy, deși se iubeau din copilărie, se vor căsători abia la al doilea inel, cel care avea karatele dorite de fată. Primul, cel cu care fusese cerută în căsătorie, avea un diamant modest, prea modest pentru gustul viitoareii mirese. Toate sunt bune și perfecte, inclusiv moștenitorul care se va naște câțiva ani mai târziu. Brusc se abate un mare necaz, Buddy ajunge în chinuri mari la spital. Toată familia este în jurul său, inclusiv soția inteligentă și frumoasă. Doctorii nu își dau seama ce poate să aibă Buddy.

I se fac analize. Rezultatele aduc o veste-bombă! Buddy a fost otrăvit cu arsenic. După ce au aflat motivul bolii lui Buddy, medicii îi administrează antidotul iar bolnavul pleacă acasă. Întrebarea care nu m-a lăsat să dorm este una

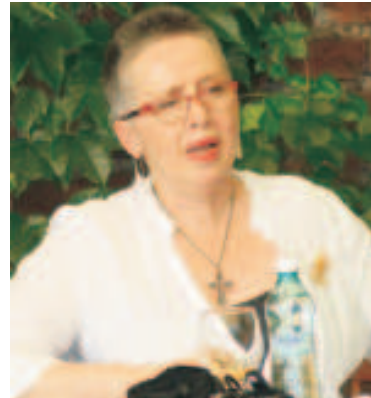
simplă. De ce nu l-au luat părinții, frații și surorile acasă la ei, până se lămurea misterul arsenicului administrat, după cum afirmă detectivii implicați în rezolvarea cazului, cel mai probabil în mâncare? Motivul a fost iubirea, pe care toți cunoscuții celor două personaje și-o închipuiau nemărginită și curată. Peste câteva zile bolnavul ajunge din nou la spital, unde în scurt timp moare, lăsându-i pe cei apropiați stupefiați și îndurerați. Buddy mai primise o porție de otravă, de data aceasta doza îi fusese fatală. Nici atunci familia lui și nici detectivii nu au îndrăznit să privească acuzator spre cea care îi gătea, sau măcar îl hrănea, pe patul de boală, adică Sandra cea perfectă.

Detectivii au căutat arsenicul, ambii soți fiind chimiști, în cele două laboratoare unde ei făceau muncă de cercetare. Au găsit arsenicul la locul de muncă al soției. Deodată cu sticla, goală pe jumătate, au găsit și un iubit, unul dintre cei mai buni cercetători, însurat, tată, și el. David a picat în ghearele iubirii. Pe el l-au vrut Sandra, el era victima ideală, savantul, care, prins în munca sa, nu știa ce înseamnă

Buddy, doctor în științe, dar retribuit modest, nu mai avea loc.

Nici măcar David cu toate atuurile sale nu fusese ceea ce își dorea Sandra, așa că l-a sacrificat fără regrete. Și cum prea multă tristețe ne produce foame, vă invit, *Minunați Observatori Ai Faptelor Mărunte Ce Ne Fac Viața Uneori Un Iad*, la o *zaladă* că doar cu ea am crescut, mai ales cei de la țară. *Zalada* era o mâncare de vară dragă nouă. Compoziția ei depindea de legumele pe care ni le oferea grădina. La început verii era mai săracă, asta însemnând frunze de *zalată* verde, ceapă verde, ridichi, *ai* (usturoi) și patrunjel. Spre sfârșitul lui cireșar pândeam primii *pepeni* (castraveți) și primele *poprici* (ardei). Aceste legume erau bune și dacă erau mai *mânânțele* (mici). Ultimii se coceau *porodicii* (roșiile), abia în august, ele fiind pentru noi reginele legumelor. *Porodicii* erau fie roz, având forma unei inimi, numele lor fiind *inimă de bou*, fie de culoare roșie și având formă neregulată. Oricum ar fi fost, erau carnoase și bune de mâncat și goale sau cu *pthită* unsă cu unsoare de porc. Dacă *porodici* adevărați mai găsești la câte o gospodină harnică, ce-și pregătește răsădul din semințele alese cu o vară înainte, soiul acela de *poprici*, din copilăria mea, care aveau o aromă deosebită, s-a pierdut. Poate să mai fie prin ceva sate uitate de Dumnezeu, care nu își cumpără răsăduri din piață, ci și le cultivă singuri.

Și nu ar fi fost o *zaladă* perfectă dacă nu am fi stropit-o cu *oloi* din floarea soarelui făcut la *oloință*. Mă încercă

Premiile Acolada: Florica Bud, Alex. Ștefănescu și Angela Furtună

viclenia. Dar Sandra nu l-a vrăjit ca să-l iubească, ci ca să aibă detectivii un vinovat. Pe David și nu pe Sandra l-au luat ei la întrebări. El și-a recunoscut vina că a păcătuit cu Sandra, dar nu a recunoscut crima. Distrus, printr-un gest disperat, el își va lua viața.

În sfârșit, privirea acuzatorilor s-a întors spre Sandra, care, normal, nu a recunoscut nimic, deși probele indirecte duceau spre ea. Abia după patru ani, i s-a intentat proces și a fost condamnată, după ce a recunoscut că i-a pus soțului ei arsenic în mâncare, inclusiv în perfuziile administrate la spital. Nu a vorbit niciodată despre motivul pentru care a făcut-o, ce se ascundea în spatele iubirii pe care ea o ația? Și Buddy și David, fuseseră îndrăgostiți nebunește de ea. Dar Sandra dorea mai mult decât iubire, dorea bani, haine, voiaje, case, mașini. Adică bunurile materiale care susțin „visul american”, și nu numai cel american, în care

un sentiment de tristețe și de milă când aud diverși nutriționiști recomandându-ne salatele de legume, de parcă au descoperit America. Nu, salată am mâncat noi românii de când este lumea și pământul! Ea a fost și este sănătoasă în anotimpul legumelor, adică vara și toamna. Mâncată cu insistență în „anotimpul supermarket”, ea nu este decât un lucru scump și dăunător, adică mănânci o farfurie plină de plastice și E-uri pe bani grei! Aș da un *premiu omnia* acelor roșii rotunde, perfecte, aduse de prin cele *străinătățuri*, care stau pe masă cu lunile, păstrându-și cu insistență minunatele lor proprietăți. Pe acestea din urmă eu le numesc „roșii trase la xerox”. Nu mă voi spurca, vorbind de ardeii-paralei graaaaaaași!

Ce noroc pe noi românii că s-a inventat xeroxul la timp!

* Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări * Continuări *

Moni Stănilă

este conectat la aparate în așteptarea unei inimi, femeia insistă să-i dea inima sa, reactualizând astfel modelul primordial al dăruirii supreme.

Nu oamenii concreți contează în acest roman, ci scenariile existențiale proiectate în universalitate, epifania revelată în plin contingent. Prezentul este proiectat pe o matriță a veșniciei. Pe fiecare sămbure evenimential se adună, miezos, înțelesurile aglutinate din asocieri, comparații, rememorări, constatări, analize. În ultimă instanță, nu evenimentul în sine reține atenția, ci efectele lui asupra centrilor nevralgici – creierul și inima. Aflată în situații limită, ființa umană dilatează timpul cronologic printr-un amalgam asociativ de gânduri, senzații, revelații și fărâme dispartate de existență, adunate firesc în membrana fragilă a unei singure clipe. Precizarea care se impune aici e firescul încorporării acestor puseuri de subiectivitate în cotidian. Mișcarea e organică, fără inserții de simplu decor sau de emfază retorică. Coerența poeticii e fără cusur. Gramatica narativă e *umanizată* în șuvoiul viu al discursului indirect, cu răsucirile lui polifonice:

„Zăpada e mai bună decât apa rece, fiindcă nu aduce alte complicații, deși apa de iarnă are anumite proprietăți față de cea din vară. N-am știut. E ca un medicament când o bei. Haide fă un efort, câteva linguri, fără hrană nu ne putem aștepta la nimic bun. Zăpada poate funcționa o dată, de două ori. Ce spaimă au tras, deschide gura. Sigur, niciodată nu ni se va lua asta. Niciodată nu ni se va lua asta. Totul va fi bine, ai încredere. Și faraon a aflat că Sara și Avraam nu sunt frați, și după ce a fost supărat, i-a slobozit”.

Romanul răspunde și unei curiozități: oare cum ar fi dacă dintr-o dată din prezentul tumultuos sau banal ești aruncat într-un timp și spațiu mistic, marcat de esențe primordiale, cu însemne de început de lume? Cum te descurci? Te smintești fără tipicurile obișnuite ale cotidianului sau poate îți place? Orice s-ar întâmpla, „experiența singurătății e obligatorie, ca să înțelegi ca Iacov cu cine și când trebuie să te bați”.

„Al 4 lea” este un roman concentrat și alert, cu multiple planuri de ficțiune și semnificare, care se întretaie contopindu-se armonios, o carte care ne convinge că distanțele între timpul prezent și etern, între contingent și transcendent, între profan și sacru sunt fără linii de hotăr și cu multe puncte

de intersecție și transgresiune. Iar întâlnirea cu Celălalt este, întotdeauna, șansa de regăsire a propriei identități în tot ce are aceasta mai luminos și divin.

Nina CORCINSCHI

¹ Mihaela Ursa, *Eroticon*. Tratat despre ficțiunea amoroasă. București, Cartea Românească, 2012.

² Georges Bataille, *Erotismul*, București, Nemira, 2005, p. 46.

³ Zaharia Sângeorzan, *Monahul de la Rohia*. N. Steinhardt răspunde la 365 de întrebări, București, Humanitas, 1998, p. 135.

Cum stăm cu libertatea presei?

punctul pe ?! Dacă eu am un punct de vedere care, pe bune, coincide cu cel al unui mogul, musai să mi-l schimb? Dacă nu mi place Băsescu, să devin un fan Băsescu? Dacă sînt amoretat de Băsescu, să-l detest pe Băsescu? Nu cădem în extrema cealaltă, care ar fi o paradoxală libertate, condiționată de o inversare a opiniei? Să fim serioși!

Gheorghe GRIGURCU

Voci pe mapamond

Alan Hardy (Anglia)

ÎMPREUNĂ

Doi își află locul unul lângă altul. Doi se despart.
Atingere întâmplătoare de mâini, scuze,
așa începe.

Doi în mașină, într-o noapte fără lună,
conversează plini de viață pe străzile Londrei în lumina
neanelor,
bucurându-se de timp, de apropiere.
O remarcă neașteptată aduce un scenariu nou, și
sinceritate,
și el merită toată prețuirea.

În fața adevărului care îți ia ochii
își lasă lumea lui plăcută, și prea mică
îndrăznind să intre într-o lume potrivnică și ștersă.

Orbire de moment.
Doi în mașină, doar ei.
Bucuria călătoriei îi poartă departe,
vorbind întruna.

Nu e ranchiună. Nimeni nu e de vină.
Se întâmplă. Prinși în mașină, conversând,
se leagă, parcă, ceva.
La coborâre
el și ea devin
cei
de dinainte,
când nu se aflau împreună.

Miriam Valencia (Scotland)

LUI DUSAN

Cea mai sfioasă dintre dorințe
e năzuința după tăcere,
mângâierea aceluia ritm viu
de dinaintea cuvântării, cum ne desprindem
din îmbrățișare și rostim adevărul,
nepotrivirea cuvintelor
târându-se egal.

Mai degrabă cuvântarea ascuțită a cocorilor
în zbor liniștit peste oraș
sau Filomela, fără grai%cu privire iscoditoare,
țintind fiecare împunsături.
Mai degrabă iepurele de câmp care, ținut cu vârful
degetelor noptatice
aude fiecare suflet când pleoapa zilei se lasă,
nedivulgându-și intențiile.

Am auzit de omul care rămăsese fără fotografii.
S-a trezit într-o dimineață că îi arsese casa.
Glasul pe care îl avusese toată viața
era la sute de mile depărtare.
Câteodată, când trebuia să vorbească trăgea dintr-o
țigară,
scuturând scrumul
în palma adunată în formă de cupă.

MAMĂ VITREGĂ

Oglinda îmi arată pliurile
de lângă ochi, apoi pe cele care mi se încolăcesc pe gât,
și, evident, merg mai departe, și tot mai departe. Lacul ei
tăcut
e netulburat, arătând adevărul,
descriind faptele.

Ating linia curbă a burții: nu se adâncește.
Această apă nici nu se retrage
Nici nu mă învăluie.
Bolnav de dragoste,
devin eretic. Voi clădi
un nou adevăr.

Aseară mi-au spus că sângele meu
e parfum.
Am să întorc chipurile oglinzii la perete.

Am să mă hrănesc cu rândunele ca să îmi redobândesc
tinerețea.

Steffen Richards (America)

MAI MULT DECÂT PAZNIC AL ZORILOR

Ce viață mai e și asta când
nu ne pasă de luna care se înalță pe cer, apoi coboară,
luminând până și drumul animalelor
agitându-se pe lângă întunecatele garduri
recunoscând căile lăturalnice, coridoarele înguste
ale imaginației de copil trezit de *Vântul din Sălcii?*

Luna cea singuratică
se arată la început deasupra dealurilor dinspre răsărit,
mai târziu, când ceasul abia se mai simte,
și toate, afară de unul, adorm în *palazzi*,
aceasta, ca o santinelă, veghează din cadranul de la
apus,
apoi cade nevăzută și albă dincolo de mare
la ivirea zorilor.

Ne trezim, vedem ce e la TV,
ne adunăm hainele,
și aflăm tot ce trebuie să știm
acolo, în odaia slab luminată
înainte să ieșim pe ușă
în aerul rece – surprinzător de rece –
în nebulă de zi cu zi
care nu ne dă pace.

Luna are multe de spus,
precum nemuritorii chinezi cu vinul lor
și ramurile goale mustind de
jadul lăptos al atingerii lumefi
de-a lungul apelor de munte
către liniștea insectelor.
Cât de ușor te pierzi în munți.

Ali Pardoe (Anglia)

POVESTEA GRAURILOR

Ei vin la apusul soarelui,
stol după stol, întunecând cerul cu bătaia grăbită a
aripilor -
irizare pierdută pe cerul plumburiu, nedefinit.
O prezență a avea: amestecul discordant de sporovăieli,
șuierături;
valuri reduse la tăcere mereu și mereu,
risipind ceața revoltată de sunetele ascuțite ale graurilor,
osteniți de coregrafia fără cusur, de ritmul energic,
de marea.

Se strâng, se răsucesc – Hamilton și Button împotriva
prădării lui Webber; Force India face un resac curajos
de pe margine, înainte de a lua urma căpeteniilor când
coboară
peste mare să se cocoate pe dig
coborând apoi liniștea,
de parcă steagul s-ar fi lăsat,
curgând șampania.

Neal Whitman (America)

GER ÎN MIEZ DE NOAPTE

Statornicit cu Eleanor
și cei patru micuți.
Casa lui, o cabană
la vest de Londra, în Beaconsfield.
Deasupra biroului, pe raft, acuzatorii -
cărțile poezilor dovediți valoroși.

Numără cele douăsprezece băți ale orologiului
și ia un volum -
Coleridge își mărturisește singurătatea -
"Ger în miez de noapte".
Afară singurul sunet,
o ramură rupându-se.

Ce sunet al simțirii vestește astă oră?

Lucian PERTA

**Pa-
ro-
dii**

FLORINA ISACHE

Fals sărut pe pleoape

Criticul literar venea întotdeauna la cina cu un taxi.
Ieșea din el tacticos ca și cum
ar fi ieșit dintr-un anotimp pustiu
și saluta afectat toți trecătorii întâlniți în drum.
Intra în sală și primul lui gest era
să întredeschidă geamul, chiar dacă era ger, și explica:
„vă aduc aer proaspăt”!
Își permitea, colabora la cel puțin nouă reviste și juriza
Festivalul scriitorilor roșiori, din capăt în capăt.
Toți ochii îl priveau cu admirație,
cu invidie, cu interes sau ură,
era cam de vârsta a treia, dar ceva grație
din tinerețe (că a fost și tânăr!) avea încă în făptură.
Făcea ce făcea și se apropia de mine, acum știu
de ce, sărutămâna, zicea și încerca să mă sărute
părintește, cică, pe frunte,
dar era un fals sărut părintesc, era pe pleoape... ptiu!

Poetul începe lucrul:
ultima lui aventură.
Munca lui tainică, primi-va, oare, confirmarea
publicului?
Timpul va arăta, așadar, dacă *Dorința Băiatului* se va
împlini.

Gordon Scapens (Anglia)

GRĂDINĂ ÎN ZORI

Dimineață cenușie,
totul pare în acord deplin.

Păsările petrec
în sudul mai cald
și liniștea
împovărează lumina

căzând mărunț, ușor
în dolină,
cu inimă ușoară.

Lumea așteaptă,
căutând un semn
că viața are puls,
și curând va ieși
din sicriu.

Traduceri:

Olimpia IACOB

Cum stăm cu libertatea presei?

N-am putea vorbi despre situația actuală a celei de-a patra puteri în stat, cum (mai măgulitor nici nu era posibil) a fost denumită mai demult presa, fără a înregistra un apăsător recul al acesteia în fața micului ecran. Adică al textului (factor al unei simbolistici) în raport cu vizualul (factor nemijlocit senzorial). Implicând o revoltă surdă a stratului primordial al ființei în fața culturii (nu a civilizației, care produce tehnica informațională), cum ar veni o sănătoasă „barbarizare”. Fenomen perceptibil pe răstimpuri foarte scurte. Potrivit unui studiu IRES, în 2012 peste 50 la sută dintre români aveau încă încredere în presă, dar, potrivit altui studiu, realizat de către Fundația „Konrad Adenauer Stiftung”, în colaborare cu Centrul pentru Jurnalism Independent din România, la începutul lui 2014, credibilitatea *number one* o reprezintă televiziunea, în vreme ce ziarelor și revistelor le revin procente jenante: primelor, 11 la sută, celorlalte, 2 la sută. Ce se întâmplă de fapt? Ne amintim cum, îndată după răsturnarea lui Ceaușescu, presa devenise atât de atrăgătoare, încât, la difuzarea sa matinală, se formau cozi lungi, aiudoma celor care, cu puține zile înainte, indicau locurile unde se „dădea” pîinea sau laptele. Împrejurare ce semnifică o așteptare imensă. O nădejde colectivă în schimbări care s-au temporizat, s-au împuținat, s-au malformat pînă la urmă în așa hal încît amintirea acesteia lasă un gust rău. Nici vorbă, televizorul era urmărit și atunci cu sufletul la gură, însă de ce și un asemenea interes pentru ziare? Neîndoios, încă o deprindere mai vie de-a urmări pagina tipărită. Dar și altceva. Garanția pe care o oferă scrisul. Acoperirea morală pe care, prin intermediul său, o puteau căpăta idealurile unei societăți abia ieșite din marasmul totalitar. *Verba volant, scripta manent*. Faptul că tirajul unor gazete depășea un milion de exemplare, nu dădea tocmai măsura aspirațiilor noastre înfrigurate? Deziluziile care s-au succedat și care, după toate probabilitățile, nu s-au epuizat, au avut ca efect decredibilizarea paginii de ziar. Appetitului insatșabil pe care îl stîrnea i-a urmat, așa cum statistic se probează, lehamitea prezentă.

Calitatea de căpetenie a presei postdecembriste, „cîrligul” atracției sale o constituia libertatea ei. Degrevată de cenzura ce a încătușat-o pe întreaga durată a regimului comunist, presa se înfățișă la examenul eliminării al democrației. Cu toate piedicile (defel puține) pe care i le-a pus cîrmuirea iliesciană, desprinsă din coasta totalitarismului doar parțial abolit, ea și-a făcut drum către adevăr. Nici minerialele, nici torente de calomnii veninoase, cu subtext oficial, nici lipsa de experiență a unora dintre condeiele ce-o slujeau (prima Facultate de jurnalism a luat ființă în România abia în 1992), nu i-au **Actualități** înăbușit glasul. Subsemnatul colabora pe atunci la *Dreptatea*, cotidian cu un subtitlu mirobolant: „organ de luptă împotriva comunismului”, fiind, dacă nu greșesc, primul scriitor român care a apărut în coloanele acestuia. Cu toate că redacția curajoasei publicații a fost, după cum se știe, vandalizată de mineri, ea și-a continuat prestația. Izbucind a înscrie astfel o pagină distinctă în istoria gazetăriei românești. Zile ale unui entuziasm care nu s-a șters din inimile celor ce l-au împărtășit... Am fi în măsură a vorbi în prezent de o veritabilă libertate a presei? Noțiune, să admitem, mai mult ori mai puțin demonetizată, tîrîtă prin discursivitatea de-atîtea ori dubioasă a politicianismului, libertatea alcătuieste totuși criteriul de apreciere major a presei din întreaga lume, din partea organizației franceze *Reporters sans frontières*, care emite un raport anual. Conform ultimului, țara noastră a scăzut cu trei locuri în clasamentul în cauză, trecînd de pe poziția 42 pe poziția 45. Așadar putem privi foarte de jos la primele clasate, Finlanda, Olanda, Norvegia, și nu ne putem reprimă regretul că ne-am apropiat, fie și discret, de ultimele poziții, deținute de Turkmenistan, Coreea de Nord, Eritreea. Asta e!

Există cusurii care acuză mass media de un exces de libertate. Referindu-se la derapajele unor tipărituri înspre vulgarități, birfe, indecențe, ei riscă a confunda dreptul la cuvînt, legal garantat, cu criteriul moral și cu bunul gust, elemente nelegalizabile. Le ai sau nu le ai. Avem a face cu un soi de informal al legalității, care depinde de conștiința fiecăruia dintre noi. Atari aspecte ale unor periodice, fără doar și poate puțin onorabile, neputînd fi combătute prin normele unei cenzuri (orice reconstituire a cenzurii e potențial primejdiosă), pot fi îngădite, descurajate exclusiv prin mijloacele opiniei corective. Ducînd la educația corespunzătoare a condeielor și a patronilor lor. La fel și a publicului. Nu libertatea în părelnic surplus ar putea fi incriminată, ci folosirea ei fără ceea ce se cheamă bun simț. Și pentru a ne rosti gîndul fără rest, ne întrebăm: oare n-a existat și nu va exista un public nepretențios care solicită și receptează cu savoare senzationalul ieftin, cancanul, stilul boulevardier? Așa cum funcționează la noi și aiurea o literatură de larg consum, de ce să nu tolerăm și periodicele de aceeași factură? Oricum, e un lucru mai puțin grav pentru echilibrul obștii decît, de pildă, evaziunea fiscală pe care autoritățile, resignate, își propun doar a o reduce, nu a o suprima pe de-a-ntregul. Să nu facem demagogia utopiilor!

Dar privind mai departe, ce observăm? Presa ne înfățișează un peisaj de afirmații contradictorii, de tensiuni opozabile, de partizane pe care unii îl deploră pentru că reflectă interesele grupurilor politice. Adevărat. În primii ani de după Revoluție, predominau lucrăturile puterii iliesciene, de factură în largă parte neocomunistă, care nu se dădea în lături de la atacuri murdare împotriva opoziției la comunism, în speță a intelectualității anticolaționiste și a partidelor zise istorice, în curs de reconstituire, la început plătînde, vulnerabile. Multă cerneală tendențioasă a curs atunci pe un fâgaș abject. Corneliu Coposu, Ioan Rațiu, Radu Câmpeanu, ca și Doina Cornea, Paul Goma, Ana Blandiana, au devenit panouri de tragere preferate. N-am putea omite intervenția ocultă a „serviciilor”, care au făcut „ordine”. Nu s-au oprit pînă cînd PNL a trecut printr-o serie de frămîntări și de disjungeri, pînă cînd PNȚCD, hăituit și fărîmîțat cu necruțare, a dispărut practic de pe scena vieții politice. Gazetele de orientare democratică s-au văzut continuu blamate, trimise la colț. De atunci datează faimoasa sintagmă a lui Ion Iliescu, cu privire la „o anumită parte a presei”. Cea care, insubordonabilă, nu convenea camarilei d-sale. Între timp, lucrurile s-au dres într-un ritm lent, dar sigur. Dacă Adrian Năstase și-a putut pune încă pecetea autoritaristă pe mass media, Traian Băsescu n-a mai izbutit așa ceva. Viguroasa opoziție la „președintele jucător”, corespunzînd amplului protest public similar, a reprezentat și reprezintă încă, dacă nu greșesc, un succes.

Și acum o chestiune sensibilă. Ar fi de dorit, ar fi cu putință o presă „depolitizată”, „obiectivă” întru totul, imună la influențele factorilor operaționali în sfera social-administrativă? Mă tem că nu. O neutralitate absolută a ziarului e un nonsens. Intrînd în contact generos cu tematica civică ce alcătuieste nutrimentul său neîntrerupt, acesta nu poate a nu avea opțiuni, preferințe și respingeri. A mima o plutire total nepărtinitoare deasupra solului multaccidentat al realităților nu ar fi o ipocrizie? Informațiile, pînă și ele, presupun o selecție, un dozaj, o orientare organizatorică. Pentru a nu mai vorbi de comentarii. Și apoi cum să slujești binele cetățeanului, depărtîndu-te în chip pudibond de politică? Nu trec interesele acestuia prin filiera politicii curente?

Don Quijote și Sancho Panza

Am revăzut la Madrid monumentul dedicat lui Cervantes, în chiar Piața Spaniei. Ca să fiu sincer, nu mi-i aminteam din toată acea alcătuire monumentală decît pe cei doi de la picioarele tatălui lor, Cervantes, Don Quijote și Sancho Panza. Don Quijotele de bronz arată cu mâna în sus, undeva, ceva, nu se știe ce. Îi mai văzusem cîndva, acum mulți ani și mi-i aminteam ca prin ceață, nu crescuseră atunci nici măslinii, nici ceilalți arbori în jurul lor și se vedeau de departe, parcă-mi făcea semn, la plecare, Don Quijote, iar eu nu i-am răspuns decît în gînd. Sunt mulți ani de cînd truismul că artistul, deci și scriitorul, deci și poetul, e un Don Quijote, și sunt mulți ani de cînd am avut, eu, revelația că nici cu Sancho nu mi-e rușine, dacă-i pe-așa, că nici el nu se căpătuieste, deși afirmă că umblă după asta, iar în finalul trist cînd Cavalerul Tristei Figuri chiar renunță, el este cel care-l mai îmboldește să plece din nou în căutarea aventurii.

Fără să se lupte cu morile de vînt și fără să vadă în hangii nobili posesori de castele, Švejk e și el un fel de Don Quijote și de Sancho Panza într-unul singur, ca să fac o aluzie azi deloc străvezie la celebra reclamă socialistă pentru Magazinul Victoria, acum *La Fayette*, „50 de magazine într-unul singur”. Călătoria lui Švejk spre Ceške Budejovice, indiferența lui la direcția în care se duce, convingerea lui că, dacă toate drumurile duc la Roma, atunci și la Ceske Budejovice duc toate drumurile, într-un fel de sentiment ascuns al rotunjimii Pământului, toate astea fac din el un afin al lui Don Quijote, mai puțin cavaler, destul de scutier al lui însuși, dar la fel de încrezător în iluziile sale, pe care „le-a avut”. Dacă își mai amintește cineva seninătatea cu care Švejk îi întâmpina pe toți cei puși să-l distrugă, de la cutare colonel la stăpîniții lui succesivi, cărora le-a fost ordonanță, țucălar, cum spune mai plastic Hašek, atunci și asta face parte din domeniul lui Alonso Quijana, cel care trăia „într-un loc din La Mancha”, al cărui nume Cervantes preferă să nu și-l mai amintească („o enigmă nesplicată printre nouri de eres”), sau cum s-ar zice **Paranteze** azi, într-o locație din La Mancha...

Nu știu sigur dacă statuia lui Don Quijote ar putea exista fără aceea a lui Sancho Panza, dar mă întristează gîndul că n-am văzut la Praga nici o statuie a lui Švejk. Era și mai ieftin de făcut, nu trebuiau două, instalai una și aveai mai multe personaje, exemplare desigur pentru locurile Europei Centrale, unde literatura cavalească n-a prins nici măcar în epoca medievală, așa că personajul nostru a trebuit să-și traseze singur drumul spre regimentul lui de la Ceske Budejovice, după accidentul dintr-o gară, unde a fost decuplat de locotenentul Lukacs. Avem, desigur, acolo, la Praga vreau să spun, cărciuma *U Kalika*, dar nu-i același lucru cu o statuie.

Ce-i unește pe acești oameni literari este faptul că nu se conformează regulilor, dacă acestea contravin propriilor lor porniri. Ei trăiesc în lumea lor, iar lumea din jur, care pretinde că e cea reală și nu e, din punctul lor de vedere, poate și din al nostru, dacă am accepta să fim o dată sinceri, îi condamnă și-i disprețuiește. Sigur că Švejk, mai aproape de vremurile noastre, se descurcă pînă la urmă, în timp ce Don Alonso Quijana și Sancho Panza sunt doi învinși. Lumea care se crede reală învinge. Dar ei rămîn acolo, călare pe mărtoagele lor, în Plaza de España din Madrid, spre aducere aminte că se poate și altfel. În jurul statuiilor lor foiesc copiii și adulții, se fotografiază cu ei, îi iau în brațe, parcă pentru a șterge pata de pe obrazul umanității pe care au feștelit-o apropiării celor doi eroi, atunci cînd au răs de ei și cînd i-au prionit, finalmente, la țărșul lumii reale, aceea care omoară, pentru că, dacă ne amintim, Alonso Quijana își dă duhul la scurtă vreme după ce s-a trezit din vis și iluzie. Nu știm dacă asta va fi, imediat, și soarta lui Sancho, poate că Švejkul din el îl va mai salva o vreme. Atenție, cum suntem atunci noi, cei care nu visăm și nu avem iluzii, de la început la coadă? Doi sau mult mai mulți morți vii, vorba operetei de pe vremea lui Alecsandri? *Care cu toate acestea se plimbă cu nerușinare pe stradă*, vorba cuiva din alte timpuri...

Nicolae PRELIPCEANU

E ca și cum ai pretinde că te ocupi de un bolnav făcînd abstracție de metodele de tratament de care are nevoie bolnavul. În impotența de fond a defensivei sale agresive, ca să zicem așa, Băsescu, cel moralmente demis, în urma ultimului referendum, din funcția-i prezidențială, obișnuiește a se referi la mogulii presei și televiziunii, care-și fac voia prin intermediul gazetarilor și moderatorilor. Ca și cum d-sa n-ar fi „coabitat” destulă vreme cu Sorin-Ovidiu Vintu, afaceristul veros la scară națională, care a înfundat pușcăriia, cu toate că cu întîrziere și pentru mai puțin timp decît s-ar fi convenit! N-am putea nega amestecul unor plutocrați în bucătăria mass media. N-am nici cea mai vagă simpatie pentru asemenea personaje și niciun fel de legătură cu ele, dar nu se întâmplă așa și în alte țări? Inclusiv pe simandicoasele meleguri occidentale? Chestiunea se cuvine însă pusă altminteri. Răspunzător pentru ceea ce scrie ori vorbește pe sticlă un analist e, cu nume și prenume, așa cum se spune acum, cu dichis, analistul în cauză și nimeni altcineva. Dacă e onest, nu-și va încălca autenticitatea unor convingeri. Nu se va lăsa cumpărat. Nu-și va lăsa discursul la bătaia vîntului, aiudoma unei giruete. Nu va trece cu armele și bagajele din dotare dintr-o tabără în alta. Există, vai, destule cazuri de un asemenea trist gen. Hai să punem

Gheorghe GRIGURCU

(Continuare în pag. 22)